

bijenteelt

Maandschrift voor de Bijenteelt

Versijnt maandelijks - Jaargang 81 - No. 4 april 1979

Officieel orgaan van de Vereniging tot bevordering der Bijenteelt in Nederland

SPEURBIJTJES

Tarief: tot 20 woorden f 6,50, elk woord meer 35 cent. Bij vooruitbetaling te voldoen op giro-nummer 823276 van de Ver. tot Bevordering der Bijenteelt te Wageningen. Bij 11 keer plaatsen 10% korting. Inzendtermijn voor de 10e van de maand voorafgaande aan de maand van plaatsing. De redactie aanvaardt geen verantwoordelijkheid voor de inhoud.

Beginnend imker vraagt bijenvolken te koop, liefst carnica in kasten of op ramen. Aanbiedingen aan Mevr. M. v.d. Zee-Willems, 01677-522.

TE KOOP: mooie 10-raams bijenkasten, billijke prijs. J. Jonge, v.d. Duin v. Maasdamstr. 15, Hoogeveen, tel. 05280-63637.

TE KOOP GEVRAAGD: Enige **gezonde**, sterke bijenvolken liefst op ramen; bij voorkeur van oudere imker die z'n stal wil beëindigen. In de winter 77/78 zijn mijn volken gestorven en nu wilde ik opnieuw beginnen. C. J. van Dam, Geert Valckeshof 56, 9351 RZ Leek, tel. 05945-3263.

TE KOOP GEVRAAGD: partijen **Nederlandse honing**, o.a. koolzaad-, zomer- en heidehoning. Wij bieden hoge prijzen. **HET BIJENHUIS te WAGENINGEN**, tel. 08370-12863.

TE KOOP: **nieuwe en gebruikte 3-raamshoningsslingers** nog voor de oude prijs. H. de Vries, Huize St. Gertrudis, Workum. Tel. 05151-1252. Bellen van 13.30 - 14.30 uur en van 16.30 - 20.00 uur.

IN- EN VERKOOP van **bijenvolken, kasten en korven, honing en lege kasten en korven**. J. C. Basten, Burg. Bouwensweg 3, Horssen (Gld.), tel. 03874-1791.

WIJ KOPEN: **Inlandse Bijenhoning, Ruwe - Zuivere Bijenwas, Propolis, Honing- en Waszemerij** **ARKADIA Lochem**. Telefoon 05730 - 18 27/22 19.

TE KOOP GEVRAAGD: een 30-tal bijenvolken in korven of op ramen. B. Wissink, Nassaustraat 19, Enkhuizen. Tel. 02280-6187 tussen 18.00 en 19.00 uur.

TE KOOP OF TE HUUR: Bijenvolken in kasten of korven. Tel. 03477-1838. J. van Wilgenburg.

TE KOOP: maandblad Bijenteelt 1947 t/m 1975. H. Pater, Bern. Zweersstraat 19, Enschede, tel. 053-311010.

TE KOOP: brochure "Zeventienjarige ervaring met de Buckfastbij" en "Bedrijfsmethode met de Buckfast" of "Grootvolksbedrijfswijze". Door overschrijving of zending van 10 gulden aan JANNES jos, Baan 4, 3980 Tessenderlo, België, reknr. 001-007216-71.

TE KOOP: **gebruikte Simplexkasten en gebruikte korven**. Tevens kopen wij alle soorten Ned. bijenhoning. C. van Holland, Dijkstraat 118, Veenendaal, tel. 08385-13795 b.g.g. 08385-10202.

IMKERS: vlechtwerk - bijenkorven en stoelenmatten (met echte biezen). J. Grelling, Wilgondijk 10, Annen (Gem. Anloo), Drente. Tel. 05922-1544.

TE KOOP: Enkele **Carnica volken op ramen**, bevrucht Schiermonnikoog 1978. B. J. Noeverman, Schurinkstraat 28A, Ommen, tel. 05291-2856.

WINTERAANBIEDING: Zomerhoning à f 5,15 per kg, Acacia-honing à f 5,75 per kg, Koolzaadhoning à f 5,75 per kg, Boekweithoning à f 4,85 per kg, Honingmede f 8,85 per fles, Honinglikeur f 12,50 per fles, Honingbonbons f 8,50 per kg, Honingzeep f 1,50 per stuk, Stufmeelkorrels, Bijenwas, Versierwas enz. enz. **BIJENMAGAZIJN „DE BIJENKORF“** Hoevelakenweg 144, Terschuur, tel. 03426-1978.

IMKERS UIT NOORD HOLLAND

U kunt nu voor al uw imkersartikelen terecht bij R. Slagter, Loenestraat 10, Dirksborn (tuss. bij R. Slagter, Limmerschouw 53, Winkel (N.H.) Geopend di. do. en za. van 14.00 tot 18.00 u.

Bijenstand Fa. H. T. van Dam & Zn., Jubega (Fr.), tel. 05165 - 13 82 kan U alles leveren voor de Moderne Bijenteelt.

Kunstraat, Bijenwoningen en Onderdelen uit eigen werkplaatsen.

Door eigen steeds grotere importen van diverse gereedschappen steeds bij ons de laagste prijzen.

Tevens voor wederverkoop diverse kleuren meubelwas en honing van de fijnste kwaliteiten.

Vraagt onze prijscourant van materialen en/of meubelwas en honing even aan. Wij zenden U die gaarne gratis toe.

Wij komen weer op de te houden Bijenmarkten.

H.H. IMKERS

Zend vanaf heden al uw

RUWE RAATWAS

rechtstreeks of in verenigingsverband naar

HONINGZEMERIJ

W. van 't LAND

Telefoon 2607 **Barneveld**
Desgewenst **KUNSTRAAT** terug.

* U zult zien, wij betalen de hoogste prijs.

MAANDSCHRIFT VOOR BIJENTEELT. Adres redactie en administratie: Bijenhuis, Wageningen. De niet van redaktiewege, geplaatste artikelen vertolken de mening van inzenders en geven niet altijd het inzicht van de redactie of het hoofdbestuur weer.

Alle stukken aan het Bijenhuis te Wageningen, ook opgaven en betaling van advertenties en speurbijtjes. Giro 82 32 76.

BIJ ONZE OMSLAGFOTO

Een beeld uit de film De Bij hoort er bij „Honing afnemen“

INHOUD VAN DIT NUMMER

	pag.
Een unieke première	83
Het maandelijkse opfrissertje, J. v.d. Veluwe	85
Officiële mededelingen	87
Gesprokkeld uit de bijenliteratuur, J. A. Zoet	89
Onderwijs, Voorlichting en Demonstratie	91
Raamwerk, Chr. Maillie	92
Imkersdag	93
Reizen naar het koolzaad, Jover	94
Welke kast kies ik II, A. W. Braspenning	95
Waterbehoefte van een bijenvolk III, J. A. Zoet	95
De amoebeziekte, de Ruijter/v.d. Steen	97
Oriënteringsvlucht, Jebo	99
Het Nosemaprobleem opgelost?, R. J. Veldhuizen	100
Afdelingsnieuws	102

EEN UNIEKE PREMIÈRE

Het was wat je noemt een gezellig geroezemoes op de donderdagmorgen van de 22ste maart 1979 in de riante foyer van het Catharijne "één" theater in Hoog Catharijne te Utrecht.

Eindelijk was het ogenblik aangebroken dat de lang verbeide FILM — film met hoofdletters — en dat kan er voor "Den Naerstigen BYEN-HOUDER" natuurlijk maar één zijn, ten doop zou worden gehouden.

De afd. Bijenteelt van het Lbs. had naast de hoofdbesturen van de imkersorganisaties en aanverwante instellingen, allen die op enigerlei wijze hadden meegewerkt aan de totstandkoming van deze film met echtgeno(o)t(e) uitgenodigd bij dit feestelijk gebeuren aanwezig te zijn, een uitnodiging waaraan gelukkig velen gevolg hadden gegeven en wat leidde tot de kakofonie die ontstaat als veel opgewekte mensen, in groepjes bijeenstaand, proberen ieder hun eigen gesprek te voeren.

Voor de aanvang van de projectie van „De Bij hoort erbij” sprak de voorzitter van de afd. Bijenteelt van het Lbs. tevens onze alg. voorzitter, de Hr. J. J. Speelziek een woord van welkom en dank. Spr. vestigde er de aandacht op dat voor het eerst een volwaardige Nederlandse bijenfilm in première ging, volwaardig omdat hij in kleur was opgenomen en van gesproken woord en muziek was voorzien.

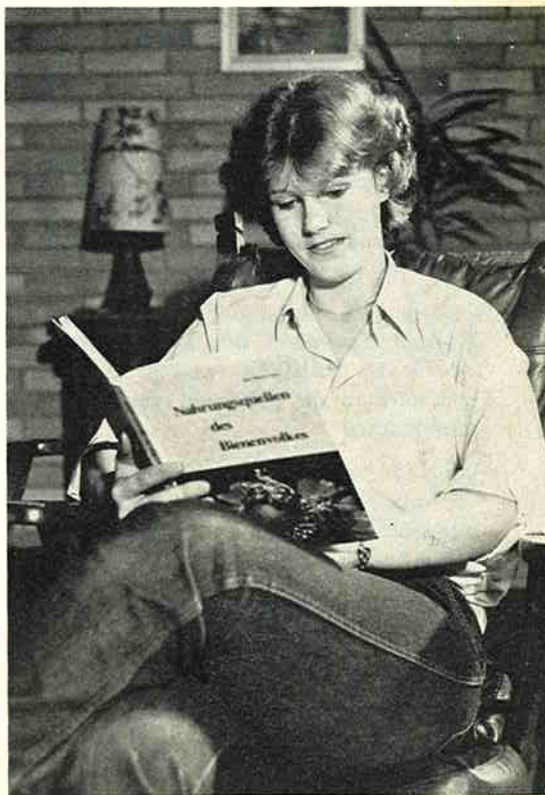
Zijn dank ging in de eerste plaats uit naar de vervaardiger van de film, de cineast G. W. L. Mandl en zijn medewerker J. Roest, daarnaast naar de vele imkers die aan de totstandkoming daarvan met enthousiasme hebben medegewerkt en zich daarvoor veel moeite hebben getroost, naar de leden van de Commissie die het draaiboek had samengesteld en de medewerkers van Landbouwschap en Ministerie van Landbouw, die een daadwerkelijk en waarachtig niet te verwaarlozen deel hebben verzorgd van al het werk dat gedaan moet worden naast het op het celluloid vastleggen van het beeld.

Vanzelfsprekend legde de voorzitter nog even de klemtoon op het belang van de bijenteelt voornamelijk in verband met de bestuiving en vestigde er de aandacht op dat de film, zoals die uiteindelijk gestalte heeft gekregen, in zoverre een compromis is, dat er een propagandistisch en een instructief element inzit. Spr. besloot zijn inleidend woord met een verwijzing

naar een drieëenheid die om tal van redenen in stand moet worden gehouden t.w. imker, bloem en bij.

Na het vertonen van de film klaterde een dankbaar applaus uit de zaal op. We willen op de film als zodanig niet ingaan, degene die de A.V. hebben bezocht hebben inmiddels zelf kunnen oordelen en er zijn 5 kopieën voor vertoning in de afdelingen beschikbaar. Natuurlijk willen we wel ons persoonlijk oordeel geven: Mooi wat de kleuren betreft; vele delen artistiek van visie, het instructieve gedeelte is duidelijk, het geheel zeker ook voor de volslagen leek aantrekkelijk en het gesproken woord sluit goed aan bij het beeld. Kortom "Hulde".

Er zullen onvermijdelijk imkers zijn die ergens iets vinden waar ze kritiek op hebben. Hun zou ik willen zeggen: Hier is voor wat de opnamen betreft, in één jaar een film tot stand gebracht, waarvoor men, gezien de aard van het onder-

De enige vrouwelijke medespeler Karla Speelziek

werp, ten minste drie seizoenen zou moeten uittrekken, wat op zich al een bijzondere prestatie is.

Na de vertoning van de film sprak de voorzitter van het Lbs. de ook van de radio welbekende Hr. Joris Schouten een slotwoord. Hij zeide veel indrukken te moeten hebben verwerken. De overheersende indruk is toch wel te hebben gekeken naar een wonder. In dat verband complimenteerde spr. de Hr. Mandl. Toch blijkt ook hieruit weer dat de mens ingrijpt in het natuurlijk gebeuren en in dat verband moeten we voorzichtig zijn. Het moet vakkundig gebeuren en dat moet worden geleerd. Deze film is een staaltje van goede voorlichting voor de imker en ook voor iedere geïnteresseerde leek.

Onwillekeurig voert dit mijn gedachten terug naar de bermen langs de spoorlijn waarlangs ik als jongen liep en aan de uitbundige flora van destijds en de bedrijvigheid van de insecten daarop. Wij moeten dan ook datgene wat in de natuur nog aanwezig is zo goed mogelijk beschermen. Het Lbs. probeert dat ook te doen,

denk aan de tot stand gekomen Bestuivingsregeling.

Spr. haalde de Grote W.P. encyclopaedie aan die de Bijen (Apidae) omschrijft als de grootste en in vele opzichten meest gespecialiseerde familie of superfamilie van de Angeldragende Vliesvleugeligen. Met dit intelligente volk heeft de bijenhouder te doen. Spr. wenste de imkers het beste voor de toekomst, veel geluk en levensvreugde en besloot met te constateren dat dank zij de tegenvaller van het uitblijven van de subsidie op de suiker, de imkers thans de beschikking hebben over een prachtige film.

Bij het verlaten van de filmzaal werd aan iedere bezoeker door de charmante medewerkster van het Lbs. mej. A. Steeg een aardig sieraadje aangeboden, vervaardigd door de U allen welbekende Baldi Dekker.

Bij het gebruikelijke napraatje heeft uw recensent zo hier en daar zijn oor te luisteren gelegd en tot zijn grote voldoening vele positieve geluiden opgevangen.

Willem.

APIMONDIACONGRES 1979 TE ATHENE

I.M.N.A. studiereizen organiseert de groepsreis voor de deelnemers aan het internationaal IMKERScongres te Athene. I.M.N.A. wil aan de imkers van de BENELUX de gelegenheid bieden om gezamenlijk deel te nemen aan deze uitzonderlijke gebeurtenis op imkersgebied. Reizen in groep heeft veel voordelen welke wij in deze groepsreis hebben samengebracht.

Donderdag 13 september 1979: vertrek te Brussel Zaventem om 20 uur per lijnvlucht van SABENA. Verblijf in een 1e klashotel in de nabijheid van het congresgebouw.

Vrijdag 14 september: officiële opening van het APIMONDIACONGRES aan de Acropolis gevolgd door folkloristische opvoeringen.

Zaterdag 15 september: bijwonen van de zittingen van het Congres.

Zondag 17 september: toeristische uitstap en bezoek aan bijenhouders.

Dinsdag 18 september: bijwonen van het Congres.

Woensdag 19 september: bijwonen van het Congres.

Donderdag 20 september: toeristische uitstap en bezoek aan bijenhouders.

Vrijdag 21 september: grote toeristische rondrit door Griekenland o.a. Maraton, Thermopile, Parnassus, Delfi.

Zaterdag 22 september: grote toeristische rondrit door Griekenland o.a. Argos, Mycene, Epidauros, Tyrins.

Zondag 23 september: voormiddag vrij; Terugkeer te Brussel om 20 uur.

Verblijf in 1e klashotel, met ontbijt en avondmaal. Nederlandstalige begeleiding tijdens de grote rondritten.

Prijs: 17.970 F, inschrijvingskosten Congres: 2100 F deelnemer, 1200 F begeleiden-de persoon.

**I.M.N.A. Van Meel C. Hollandsvin 10. 3120 Inlichtingen en inschrijvingsformulieren:
Tremelo (België), tel.: 016/567864.**

HET MAANDELIJKSE OPFRISSERTJE

DE AANLOOP TOT DE SLAG OM DE VOORJAARSHONING

Is de voorjaarsontwikkeling goed verlopen en kunnen we onze bijen een rijk drachtgebied aanbieden, dan is mei de eerste maand waarin we de honingslinter weer kunnen laten draaien. Heeft echter de periode van de ontwikkelingsdracht door weersomstandigheden of anderszins verstek laten gaan, wel, dan zijn onze volken nog niet "oogstrijp"; ze zullen daardoor eerst op sterkte moeten komen al eer zij in staat zijn "surplus-voorraden" aan te leggen. Voor dergelijke volken verschuift de ontwikkelingsdracht zich naar de maand mei, met het gevolg dat de imker een goede kans loopt in zijn oogstverwachtingen teleurgesteld te worden. Laat de ontwikkelingsdracht ons helemaal in de steek, dan zijn we genoodzaakt de volken bij te voeren. In dat geval is het praktisch de bijen om de 1 of 2 dagen $\frac{1}{4}$ pak (250 g) Biopoll of een dergelijk middel op de ramen te verstrekken. Kies dan bij voorkeur Biopoll met Fumidil, want onder dergelijke omstandigheden wil de Nosema nog wel eens actief worden. Biopoll kunt u ook met water mengen en vloeibaar toedienen; bij het mengen echter de 35°C niet overschrijden, ander is de Fumidil niet meer werkzaam.

Aan dergelijke voedingspakketten (lees de desbetreffende opschriften goed!) wordt ook wel eens Nosemack toegevoegd, eveneens een bestrijdingsmiddel tegen Nosema. Zulke pakketten kan men beter niet gebruiken, Nosemack is nl. een kwikapparaat.

Deze noodvoeding moeten we niet verwarren met het drijfvoeren, dat men vroeger veel toepaste. Onderzoekingen hebben aangetoond dat deze wijze van geforceerd "oppeppen" nutteloos is en alleen maar tot versneld zwermen aanleiding geeft.

Zoals eerder gezegd moeten we bij de aanvang van de dracht over sterke en harmonisch opgebouwde volken beschikken.

Over de voorbereiding hiertoe willen we eens rustig filosoferen. Evenals alle andere dieren en ook de mens, heeft de bij behoefte aan een drietal basisstoffen, t.w. **koolhydraten**, **vetten** en **eiwitten**.

Koolhydraten zijn voor de mens in de vorm van **suikers**, en bijv. in aardappelen en koren als zetmeel beschikbaar.

Zoals benzine in de automotor d.m.v. verbranding energie opwekt, zo vindt ook in het bijen-

lichaam een langzame verbranding plaats, waaruit energie ontstaat, o.a. voor het verwarmen van de wintertros en voor activiteiten als vliegen, ventileren e.d. Hierbij wordt de brandstof suiker (honing) verbruikt en omgezet in warmte.

We zien dat duidelijk als de wintertros bij herhaling wordt gestoord (ook tijdens een kwakkel-winter); dan wordt er voor de warmteproductie relatief meer brandstof (voedsel) verbruikt.

Gelukkig bezit de honingbij een ingebouwde "thermostaat" waarmee zij haar wintertemperatuur met circa 20° terugbrengt; was dat niet het geval, dan zouden we wellicht tweemaal zoveel suiker moeten invoeren.

Ik vraag me hierbij wel eens af of de "Honeywell" thermostaat die de nachttemperatuur bij de centrale verwarming tot elke gewenste lagere temperatuur kan terugbrengen mogelijk iets te maken heeft met deze eigenschap van de "honeybee".

De tweede basisstof, **vetten**, betreft de mens uit plantaardige of dierlijke producten, de bij uitsluitend uit stuifmeel. In zo'n stuifmeelkorrel bevindt zich als hoofdbestanddeel de mannelijke zaadcel, voorts een aantal andere cellen, die behalve vetten ook eiwitten bevatten.

Vetten hebben een aandeel in de opbouw van het lichaam en zijn evenals suiker een brandstof. Zij bevatten beide dezelfde elementen kool-, water- en zuurstof. Ze bewerkstelligen een langzame verbranding en produceren warmte. Denk hierbij een de onderhuidse vetlaag in het achterlijf van de zgn. winterbij.

De derde basisstof, **eiwitten**, betreft de bij eveneens uit stuifmeel, de mens uit dierlijk vlees. Eiwitten zijn in tegenstelling tot suikers en vetten een zuivere bouwstof, ze zijn onontbeerlijk voor de ontwikkeling van ei tot bij en overigens, hoewel in mindere mate, ook gedurende de verdere levensloop van de bij.

De "bijproducten" vitaminen, zouten en zuren treffen we aan in nectar en stuifmeel, terwijl de watervoorziening verloopt via de waterhaalsters. We zien hier het grote belang van stuifmeel bij de volksontwikkeling. Hoe eerder en hoe meer stuifmeel we de volken gedurende de ontwikkelingsfase kunnen bieden, des te sneller zullen ze op sterkte zijn om honingvoorraden aan te leggen. De korfimmers reserveerden daarvoor jaarlijks hun stamphoning, rijk aan stuifmeel; het voeren van suikerwater (drijfvoeren) heeft dan ook geen enkele zin.

Gewapend met deze theorie, die ik voor een deel ontleende aan het schitterende boek "Nahrungsquellen des Bienenvolkes" (zie boekbespreking op pag. 237 van dec. 1978) gaan we onze volken reisvaardig maken.

De "fruitgangers" openen meestal de rij; in de laatste week van de fruitbloei vertrekken de "koolzaadgangers", terwijl de liefhebbers van enkele schaarse concentraties kastanjabomen en esdoorns hun stekkie ook al verkend hebben. Meer ervaren imkers zien we zowel "op het fruit" als "op het koolzaad". Mocht u ook al in zo'n gevorderd stadium zijn aangeland, lees dan nog eens het artikel van dhr. J. Boers in het laatste novembernummer "Bedrijfsmethode voor de moderne imker". Ik doel hierbij speciaal op de wijze van het maken van een kunstzwerm. In het betrokken artikel wordt abusievelijk gesproken over een "veger", dat moet natuurlijk zijn een "koninginneaflegger". Reeds meerdere "koolzaadgangers" passen dit systeem met succes toe!

In blijde verwachting zien we de voorjaarsdracht weer tegemoet, die zoals gewoonlijk weer zal worden afgesloten met het jaarlijks zwermgebeuren en een rijke oogst?!

Jan van de Veluwe.

HAARLAK LOKT BIJEN

VEREENIGING (UPI). — Meer dan honderd schoolmeisjes in de Zuidafrikaanse plaats Vereeniging hebben tijdens een sportwedstrijd bijensteken opgelopen. Kennelijk was een bijenzwerm aangelokt door de geur van hun haarlak.

Degenen met lang haar hadden het meest last, doordat de bijen in het haar verward raakten. Meteen schoten omstanders toe om de bijen met sigaretterook te verdrijven.

(Zutphens Dagblad, 26 febr. 1979)

Chr. Maillie.

**Kaarsentrekkerij -
Imkerij
"De Rit"
Roelen (Betuwe)
tel. 03448-1653**

Groot- en detailhandel van:
Kunstraat
Bijenwas, Bijenkorven,
Bijenwaskaarsen (getold en gedampeld)
Honing
Honingzeep
Mede (= honingwijn)
Honingcrème, pit, kandelaars enz.

IMKERSAGENDA

IMKERSAGENDA

14 april	Voorjaarsbijenmarkt Driebergen, achter de van Heemstraschool
21 april	Bijenmarkt Kesteren
21 april	Voorjaarsbijenmarkt Dordrecht
29 april	Bijenmarkt Deurne
30 april (Koninginnedag)	Bijenmarkt Groenlo bij hotel Meyer
19 mei	Honing- en bijenmarkt Purmerend, bij het veilinggebouw
9 juni	Milieu- en bijenmarkt Leiden
9 juni	Bijenmarkt Haren-Paterswolde
16 juni	Bijenmarkt IJsselstein
1 juli	Bijenmarkt Goes
4 juli	Bijenmarkt Steenwijk
17 juli	Zwermbijenmarkt Veenendaal
4 augustus	Bijenmarkt Epe
18 augustus	Bijenmarkt drachten
25 augustus	Nationale Imkersdag Goes
1 september	Bijenmarkt Stadskanaal
1 september	Bijenmarkt Rotterdam
8 september	Bijenmarkt Bussum
15 september	Bijenmarkt Ugchelen
22 september	Heidehoning- en Bijenmarkt Eerbeek

OVERIGE EVENEMENTEN

14 t/m 20 sept.	27ste Internationale Bijenteeltcongres Apimondia te Athene. Kosten van deelname 90 U.S. dollar, begeleiders 55 U.S. dollar.
-----------------	---

Het resultaat van jarenlange samenwerking met bijenteeltinstituten en beroepsimkers over de hele wereld.

STAPLA® - Wabe ST 6

- vervaardigd uit speciale kunststof met waslaag
- wordt door de bijen in broed- en honingkamer graag in gebruik genomen
- in elke raammaat leverbaar

energiebesparing
breekt niet
makkelijk schoon te maken en te steriliseren
productievere en sterkere volken
was wordt een echte bron van inkomsten
geen beperkte levensduur maar een investering voor één keer

Vraag onze prospectus aan met alle bijzonderheden en de gebruiksaanwijzing voor het overgaan van was- op Stapla-raten ST 6.

Aanvragen van handelaren worden graag tegemoet gezien.

STAPLA GmbH & Co.
Dieselstr. 5
6365 Rosbach v.d. H - W. Duitsland
Tel. (06003) - 12 62

OFFICIELE MEDEDELINGEN

Verkorte notulen van de Hoofdbestuursvergadering die gehouden werd op zaterdag 17 februari 1979 in het Bijenhuis te Wageningen, aanvang 10.00 uur.

Aanwezig: J. J. Speelziek (voorz.), de H.B. leden G. J. van Breukelen, A. H. Hartman, R. v.d. Hul, H. G. Maagendans, M. W. v.d. Meulen, B. Meyerman, Drs. P. C. Muntjewerf, C. Pater Jzn, T. A. Visch.

Overige aanwezigen: J. A. Krabbenborg, Ir. J. J. Pettinga, T. E. A. Rive-v. B. (alg. secr.), B. v.d. Velden.

Afwezig met bericht: J. A. van Ee, J. Fluyt, R. H. Geskes, J. W. M. Janssen, R. Th. Koek.

Opening: Voorz. heet de aanwezigen hartelijk welkom in het bijzonder de nieuwe H.B. leden, dhh van Breukelen (Noord-Brabant) en Visch (Overijssel-Oost).

Verslag vorige vergadering: Dhr Muntjewerf merkt op dat de aankondiging hierin, dat afd. Amsterdam de Nationale Imkersdag 1982 voor haar rekening neemt, voorbarig was.

Dhr. v.d. Hul raadt aan in het verslag op te nemen dat dhr Assink de vergadering vroegtijdig verliet.

Dhr Muntjewerf attendeert nogmaals op de mogelijkheid om op fifty/fifty basis — met de overheid — een kracht voor propaganda en voorlichting aan te trekken. Ook informeert spr. of er al een commissie van deskundigen is samengesteld i.v.m. de nieuwe Veewet. Dhr. Krabbenborg voegt hieraan toe dat dhr Fluyt ook op de samenstelling van een dergelijke commissie heeft aangedrongen.

Ingekomenstukken: Voorz. deelt mee dat de film die bekostigd werd uit de EEG-subsidie 1976 op 22 maart a.s. in première zal gaan.

Van dhr Koek heeft voorz. vernomen dat er in Osbach een besmettingsgeval van Amerikaanse vuilbroed is geconstateerd, ook in Hunsel is mijtziekte waargenomen. Dhr Koek stelt voor Zuid-Limburg als reisgebied af te sluiten. Besloten wordt deze kwestie bij het Lbs op tafel te brengen en de mogelijkheden te onderzoeken.

Jaarverslag: Voorz. meldt dat het D.B. een registeraccountant heeft verzocht de jaarstukken van een verklaring te voorzien (Dit was een jaarlijks terugkerend verzoek van de A.V.). De registeraccountant heeft het D.B. duidelijk gemaakt dat een dergelijke verklaring de Vereniging op hoge kosten zou brengen, die onnodig zijn daar de boekhouding in vertrouwde handen is; dhr v.d. Velden is immers federatie-belastingconsulent. Het H.B. kan zich met deze zienswijze verenigen.

Dhr. Muntjewerf zegt namens Groep N.-Holland niet gelukkig te zijn met de Com. Nazien Boeken. Liever zag spreker een vaste commissie van deskundigen. Opmerkingen, die tijdens de H.B. vergadering in november j.l. zijn gemaakt, werden in het jaarverslag verwerkt, zegt voorz. Door de computer geeft het verslag meer openheid dan voorheen het geval was. Omdat er elk jaar tijdgebrek is tussen het afsluiten van de boeken en het publiceren van jaarcijfers in het blad, waardoor het H.B. onvoldoende gekend kan worden in de stukken, raadt dhr Maagendans aan de Algemene Vergadering te verschuiven naar het najaar. De vergadering besluit het volgend jaar de Algemene

Vergadering in het voorjaar te laten plaatsvinden en voor 1981 de consequenties te bezien die het houden van de Algemene Vergadering in het najaar met zich meebrengt. In statuten en H.R. zal hiermede rekening worden gehouden.

Dhr Hartman merkt op dat het onjuist is z.l. dat Verspreid Leden f 1,— meer quotum afdragen dan leden. Spr. raadt aan dit op te nemen bij de herziening van het H.R.

Conceptbalans 1980: De vergadering heeft enige moeite met de beide fondsen die hierop zijn opgevoerd. I.p.v. fonds t.b.v. research stelt dhr Muntjewerf voor "fonds nieuwe ontwikkelingen". Dhr v.d. Meulen merkt op dat uit dit fonds ook het Symposium over Koninginneteelt gefinancierd kan worden. Dhr Meyerman vindt de post personeelskosten bij afd. Suiker hoog. Hr. Krabbenborg zegt dat er veel administratie rond de suiker is.

Dhr v.d. Velden geeft een overzicht: Financiële situatie is goed, soliditeit van het bedrijf op lange termijn evenals de solvabiliteit zijn goed te noemen. Omdat de liquiditeit soms problemen geeft is hiervoor een lening afgesloten. Een gedeelte van de winst wordt afgeschreven op het gebouw.

Afgesproken wordt dat dhr v.d. Velden het volgend jaar een verhaalsgewijs verslag zal geven als toelichting op de cijfers.

Ereliden: Voorz. licht het vertrek van dhr Assink toe. Het H.B. besluit de Algemene Vergadering voor te stellen dhr Assink tot Erelid te benoemen. Dhr Pater tekent aan dat het niet zijn voorstel was om i.p.v. dhr Assink zitting te nemen in afdeling Bijenteelt van het Lbs.

Uitbreiding van de winkel: Voorz. geeft een toelichting: Voor een goede bedrijfsvoering was deze verbouwing noodzakelijk; doordat de verbouwing in de winter kon plaatsvinden was het mogelijk een gunstige prijs te bedingen. De kosten van verbouwing zijn $\pm$ f 22.000,—. De kosten van winkelinrichting zullen op f 35.000,— komen.

Het H.B. geeft haar fiat om maximaal f 50.000,— aan deze verbouwing te besteden. Goedkeuring achteraf zal aan de Algemene Vergadering worden gevraagd.

Voorstel afd. Nunspeet: Voorz. zegt dat het voorstel betr. de zittingsduur van H.B. leden bij de herziening van het H.R. betrokken zal worden.

Voorstel Groep N.-Holland: betr. het publiceren van enkel een besluitenlijstje van Hoofdbestuursvergaderingen. In het prae-advies moet het woord "Algemene Vergadering" geschrapt worden.

Voorstel 2, Groep N.-Holland betr. Commissie Nazien Boeken. Voorz. vindt dat we dit bij de herziening van het H.R. in discussie moeten nemen.

Voorstel Eerbeek: Indexering van de contributie aan het prijspeil.

Vergadering gaat akkoord.

Na een discussie over de herziening van het H.R. besluit de vergadering dhh v.d. Meulen en Muntjewerf opdracht te geven een kleine commissie te vormen, die zich bezig zal houden, met de herziening van het H.R.

Verslag Commissie Honing: Dhr. Pater geeft een toelichting over de vergadering van de commissie en over het verloop van de dag voor aspiranthoning-keurmeesters. Theorie betr. het keuren werd op de eerste dag gegeven en zal op de eindles (dag) worden behandeld.

Voorstel van D.B. om de leden van afd. Bijenteelt van het Lbs ook zitting te laten nemen in de Bedrijfsraad en de Stichting Proefbijenstand: Voorz. vindt dat er op deze wijze ook voorzien is in plaatsvervangers in de Bedrijfsraad en de Stichting Proefbijenstand Ambrosiushoeve. Ir Pettinga memoreert dat de Proefbijenstand voortkwam uit de Bedrijfsraad, logisch was daarom dat het bestuur ook voortkwam uit deze raad. Dhr Maagendans vindt dat het grote voordelen biedt als dezelfde personen in deze besturen zitten. Vertraging en verlenging van discussie zal het gevolg zijn van het uit elkaar halen van de besturen. Daar komt bij dat afd. Bijenteelt van het Landbouwschap, Bedrijfsraad en Proefbijenstand vaak op dezelfde dag bij elkaar komen; de vergaderingen lopen dikwijls in elkaar over.

Ir Pettinga ziet op den duur de Stichting Proefbijenstand verder uit Bedrijfsraad en Landbouwschap groeien. Voorz. stelt voor in het D.B. deze kwestie nog eens nader te bezien.

Dhr Muntjewerf merkt op — n.a.v. een advertentie in het Groentje van februari waarin om een specialist bijenteelt wordt gevraagd voor het Rijksbijenteelt-consulentschap — dat over het algemeen het niveau van voorlichters bij het Rijk hoger moet zijn dan Middelbare Landbouwschool. Spr. ziet hierin een discriminatie t.o.v. bijenteelt. Ook is spr. verbaasd dat slechts één voorlichter wordt gevraagd, terwijl dhh van Willegen en van Os de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt. Ir Pettinga antwoordt dat dhr van Os per 1 maart 1980 weg zal gaan; voorlopig wordt enkel een opvolger voor dhr van Willegen gevraagd. Sollicitanten kunnen eventueel in aanmerking komen om mettertijd dhr van Os op te volgen.

Verslag Commissie Onderwijs: Dhr Pater geeft een toelichting. Ook in deze commissie zijn vakatures. Afsproken wordt dat dhr Pater voor de volgende vergadering met een voorstel zal komen om hierin te voorzien.

Besluitenlijst Commissie Handel: Dhr Muntjewerf informeert of het voorstel van dhr Sikkes om honing buitenshuis te laten verwerken al is onderzocht. Dhr Pater antwoordt dat wij hier momenteel nog niet aan toe zijn daar wij voorlopig onderzoeken of het voordelig is kasten buitenshuis te laten maken.

Verslag Commissie Koninginneteelt: Daar dhr Geskes niet aanwezig is vanwege het slechte weer, licht dhr Pater het verslag toe. Het is de bedoeling dat er op den duur een selectie of vermeerderingsstation elders in Nederland komt, de commissie denkt daarbij eventueel aan Vlieland.

Dhr Visch vindt dat het H.B. duidelijke richtlijnen moet geven aan de Koninginneteeltcommissie. Afsproken wordt dat dhr Visch dienaangaande een praatstuk zal opstellen, wat wij binnen twee maanden zullen ontvangen.

T.R.

Besluitenlijstje

- Er zal geen verklaring van een register-accountant onder de jaarstukken gevraagd worden, wegens te hoge kosten die hieraan verbonden zijn.
- De consequenties zullen worden bezien van het houden van de Algemene Vergadering in het najaar.
- Fonds t.b.v. Research (zie jaarstukken) zal verder worden in Fonds nieuwe ontwikkelingen.
- Dhr v.d. Velden zal volgend jaar een verhaalsgewijze toelichting geven op de cijfers.

- Voorstel aan de A.V. dhr Assink te benoemen tot Erelid van de Vereniging.
- Fiat van het H.B. om de kosten van de verbouwing tot f 50.000,— op te laten lopen. Achteraf zal goedkeuring aan de A.V. worden gevraagd.
- Dhh v.d. Meulen en Muntjewerf krijgen opdracht een kleine commissie te vormen ter herziening van het H.R.

NIEUWS VANUIT HET BIJENHUIS

SUIKER, ze komt er weer aan!

En ze zal voordeliger zijn dan vorig jaar!

Uitgebreid bericht hierover zenden we aan de afdeling en de "Verspreide Leden".

Wij doen ons best de suiker vóór juli bij de afdelingen te laten bezorgen.

NIEUWE FILMS EN DIASERIES

Weet U het nog?

In 1976 kregen de imkers i.p.v. subsidie op suiker een bedrag in contanten ten profijte van alle nederlandse imkers. Uit dit bedrag werd ondermeer een instructie- en propagandafilms over de nederlandse bijenteelt gefinancierd. De film is vervaardigd door de heer G. W. L. Mandl te Amsterdam. Onze Algemeen Voorzitter leverde een belangrijk aandeel in de voorbereidingen voor diverse scènes en ook shots van ons Bijenhuis ontbreken niet. De film is getiteld "DE BIJ HOORT ER BIJ". Voor de eerste maal werd zij vertoond tijdens de Algemene Vergadering te Wageningen, 31 maart jl.

Tevens zijn uit dit bedrag enkele dia-series en films in het buitenland aangekocht; de films werden in het nederlands ingesproken.

Films en dia-series kunt U huren bij het Ministerie van Landbouw, Postbus 20401, 2500 EK Den Haag, tel. 070-792561 (mevr. Tuynman).

BIJENVERENIGING VARSSEVELD EN OMGEVING

Afdeling Varsseveld vierde onlangs haar 60-jarig bestaan. De aankondiging ging vergezeld van deze aardige tekening.

Gelezen bij de Buren

Het februarinummer van het maandblad voor de Vlaamse Imkersbond bevat een aantal zeer interessante artikelen, die we voor eventuele geïnteresseerden niet onvermeld mogen laten, t.w.:

- een goed artikel over Carnica's,
- het diagnose-proces t.a.v. de Nosema,
- Vervangingsmiddelen van stuifmeel en
- de wilgen, (bijenweide).

Het overnemen van deze artikelen lijkt ons weinig zinvol, aangezien U voor f 21,— een jaarabonnement op dit goede Nederlands-talige blad kunt verkrijgen (zie Groentje blz. 246 van dec. 1978).

Red.

IN MEMORIAM DR. Ir. W. FEEKES

Op 9 februari j.l. overleed op 71-jarige leeftijd Dr. Ir. Willem Feekes, de ontwerper van de Feeka-kast, die in de eerste na-oorlogse tijd nog al opgang maakte. Het is een goed bruikbare kast, voor- en achterzijde dubbelwandig en geschikt als reiskast. Toch heeft deze kast Dr. Feekes niet het succes gebracht dat hij er van verwachtte. Evenwel de kast is nog steeds te leveren via de Hr. Pater Jzn. te Bunnik.

Dr. Feekes was o.m. directeur van een groot kweekbedrijf van nieuwe rassen van landbouwgewassen en voorzitter van het Nederlandse Graan Centrum. Een man van grote wetenschappelijke en praktische verdienste is van ons heengegaan.

Red.

WIJZIGING VERVOERSBESCHIKKING

De Vervoersbeschikking bijen 1972 (Stcrt. 246) wordt in dier voege gewijzigd dat in artikel 3 de punt aan het slot van onderdeel 2 wordt vervangen door een puntkomma, terwijl aan dat artikel wordt toegevoegd:

3. Het gedeelte van de provincie Limburg dat als volgt is begrensd: te beginnen in de gemeente Wittem, rijksweg Maastricht-Vaals vanaf het punt waar de rivier de Geul onder genoemde rijksweg doorgaat en van hier af de Geul stroomafwaarts volgen tot aan de

brug in Schin op Geul, Tolhuisstraat volgen in noordelijke richting, Vinkenstraat tot de N.S.-overweg en vanaf dit punt de spoorlijn volgen in westelijke richting tot voorbij Valkenburg tot aan het N.S.-spoorwegviaduct Beekstraat, deze straat volgen tot Strabeek, St. Gerlachstraat, Onderstestraat, over de Geul de Wolfsdriesweg, Geulhemmerweg, Grotestraat tot aan rijksweg Berg en Terblijt, rijksweg volgen in oostelijke richting tot aan de afslag Lindenstraat, Lindenstraat door Terblijt overgaande in Gasthuis richting gemeente Bemelen, in de gemeente Bemelen Franse Steeg, Gasthuis tot gemeentegrens Cadier en Keer, vandaar in gemeente Cadier en Keer Keerderstraat, Roeze Kuilen, Keunesteeg, Keunestraat, Limburgerstraat, rijksweg Maastricht-Vaals volgen in oostelijke richting tot aan de Geul, zijnde het punt van uitgang in de gemeente Wittem.

Toelichting

In de gemeente Valkenburg in Zuid-Limburg is onlangs een geval van mijtziekte geconstateerd. Teneinde het gevaar voor verdere besmetting zoveel mogelijk te voorkomen is het noodzakelijk om rond de besmettingshaard een gebied af te bakenen met betrekking waartoe geldt dat het vervoer van bijen van en naar dat gebied is verboden. De onderhavige beschikking strekt daartoe.

Gesprokkeld uit de Bijenliteratuur

door J. A. Zoet, Nieuw - Vennep

HONINGDAUW

In de Oostenrijkse sparrebossen komt de luis *Cinara costata* steeds veelvuldiger voor en de dank zij deze luis geslingerde honingdauw staat in het middelpunt van de belangstelling.

De dracht is zeer overvloedig en heeft een goede uitwerking op de konditie van de volken. De bouwdrift wordt gestimuleerd, het broednest breidt zich uit en het volk neemt in kracht toe. Het zou een geweldige dracht kunnen zijn ware het niet dat ook deze medaille zijn keerzijde heeft.

De honing is namelijk zeer taai en moeilijk te slingeren. Ondanks vele pogingen heeft men nog geen bevredigende manier gevonden om de honing uit de raat te krijgen. Er wordt nu gepropageerd om de raten met honing te gebruiken als stimulatieve voeding, ze als raat-

honing tegen een goede prijs te verkopen of delen van de raat als brokhoning op de markt te brengen nadat de pot verder met slingerhoning is bijgevuld. Bienenvater 4/76.

HONINGKLAVER

Volgens imker K. Olley uit Queensland (Austr.) zou honingklaver de belangrijkste honingplant ter wereld kunnen worden. Gedurende een rondreis door Canada en het noorden van de Verenigde Staten werd het hem duidelijk dat de honing uit deze gebieden voor het merendeel afkomstig was van deze klaversoort. Hij nam zaad mee naar Australië en is entoesiast over de bereikte resultaten.

Het zaaigoed gedijt goed en vormt een welkome ondersteuning van de bestaande dracht.

De bijen bezoeken de plant de gehele dag en verzamelen zowel nectar als pollen. Het bloeit van oktober tot de eerste vorst begin mei (we bevinden ons op het zuidelijk halfrond). Imker Olley spoort collega's aan honingklaver in te zaaien en stelt gratis zaad beschikbaar.

Australasian Beekeeper 2/76.

KONINGINNETEELT IN CANADA

Het gemiddelde gewicht van een koningin die in Canada wordt geteeld bedraagt 220 mg en 97% van deze moertjes wordt bij het invoeren door de volken geaccepteerd.

Het merendeel der moertjes wordt echter nog ingevoerd uit het zuiden van Noord Amerika en het gemiddelde gewicht van deze moertjes bedraagt slechts 180 mg terwijl 66% van deze jonge koninginnen na invoeren in de bestemde volken blijkt te worden doodgestoken.

Verder onderzoek moet nog plaats vinden naar de factoren die zowel invloed hebben op het gewicht van de koninginvoeding en omstandigheden tijdens de reis- als op de eventuele invloed, die deze factoren hebben op het gedrag van de bijen in de volken waar deze moertjes worden ingevoerd en een mogelijke invloed op de legprestaties der moertjes op een later tijdstip.

Slechte ervaringen met koninginnen die lichter in gewicht zijn is al eerder opgetekend, vandaar dat men nu in Canada tracht zelf koninginnen te kweken, deze te overwinteren en het volgende voorjaar te gebruiken voor vervanging van de oude moertjes.

Op deze wijze hoopt men uiteindelijk een bij te kweken die aangepast is aan Canadese omstandigheden, hetgeen wil zeggen bestand zijn tegen lange en strenge winters met een sterke broedaanzet in het vroege voorjaar waardoor de volken snel op vlieghoogte komen voor de korte zomerdracht maar tevens een tijdige vermindering van de broedaanzet in de nazomer, zodat juist voldoende bijen deel uitmaken van de wintertros.

Deze nieuwe bij die de Canadese imker voor ogen staat moet natuurlijk geselecteerd zijn op zwermtraagheid, resistent zijn tegen ziekten enz. Een belangrijke eigenschap waaraan tot op heden te weinig aandacht is besteed onder de geïmporteerde Europese rassen is het haalgedrag; de berichten over dit onderwerp met betrekking tot de Afrikaanse bij wijzen uit dat deze bij, ten opzichte van de Europese rassen, onder slechtere omstandigheden uitvliegt en meer vluchten per dag maakt, hetgeen een eigenschap is die zeer zeker niet mag worden verwaarloosd en bij verdere selectie in de beschouwingen moet worden opgenomen, aldus Prof. Townsend in Canadian Beekeeping 3/76.

CHLORELLA, AANVULLEND BIJENVOEDSEL

In Centraal Azië wordt de bijenteelt vaak nadelig beïnvloed door een gebrek aan natuurlijk stuifmeel waardoor de volken moeilijk tot ontwikkeling komen. Bij het zoeken naar vervangende eiwitten heeft een team onderzoekers te Tasjkent gekozen voor de alg *Chlorella*, die een grote hoeveelheid eiwitten, caroteen, actieve biologische bestanddelen en micro-elementen bevat.

Zoals met andere waterplanten kan men tot op zekere hoogte invloed uitoefenen op de chemische samenstelling (eiwitten-suikers-vetgehalte) van de algen door veranderingen aan te brengen in de natuurlijke omstandigheden waaronder zij worden gekweekt zoals verandering van de temperatuur van het water, wijziging lichtintensiteit enz. *Chlorella* bevat een hoog gehalte aan caroteen, groeit snel in vergelijking met andere algen, past zich goed aan bij gewijzigde omstandigheden van het leefmilieu en vormt geen giftige bestanddelen voor levende organismen.

Sinds 1968 wordt het op verschillende manieren getest als voedsel voor de bijen in een oplossing met suiker. De beste resultaten zijn bereikt bij het dagelijks toedienen van 300-350 gram algen/suikeroplossing per volk. Na 12 tot 15 dagen vertonen deze volken een duidelijk verbeterde broedstand ten opzichte van de controle volken die alleen met suiker werden gevoerd.

Apiacta/Pchelovodsto 2/76

VOCHTIGHEIDSGRAAD IN HET BROEDNEST

Na studie in Australië is gebleken dat in het broednest van de honingbij een vochtigheidsgraad van 90 tot 95% is vereist om uit de eitjes larven tot ontwikkeling te laten komen. Bij een relatieve vochtigheid (R.V.) van 50% ontwikkelen zich slechts 3% van de eitjes tot larven. Deze **wetenschappelijke** informatie bevat grote **praktische** waarde.

Denkt u er maar eens aan als volken door bespuitingen de vliegbijen zijn kwijt geraakt of als de bijen vanwege dezelfde bespuitingen het uitvliegen tijdelijk wordt belet, waardoor geen water kan worden verzameld om de R.V. in het volk op peil te houden. Een andere mogelijkheid van waterschaarste doet zich voor bij de afleggers als die hun vliegbijen aan de honingvolken hebben afgestaan.

In al deze gevallen is het geen overbodige luxe, eerder bittere noodzaak, de volken van het nodige vocht te voorzien in de vorm van een slappe honingoplossing.

Onderwijs - Voorlichting en Demonstratie

EXAMEN PRAKTISCH IMKER 1979

Het examen Praktisch Imker zal dit jaar worden afgenomen op donderdag 31 mei a.s. en bij voldoende deelname ook op 1 juni (vrijdag) d.a.v. Dit examen wordt wederom afgenomen in het Bijenhuis te Wageningen. De examenkosten bedragen f 75,—.

Aanmelding: vóór 8 mei a.s. bij de Commissie Onderwijs, Bijenhuis Wageningen. Boven genoemd bedrag eveneens vóór 8 mei overmaken op postgiro 823276 van het Bijenhuis te Wageningen.

Hieronder treft U nadere gegevens en voorschriften aan voor deelname aan dit examen.

Voor kandidaten, die graag nog meer willen weten over het examen, de examenstof etc. is er een speciale lesavond vastgesteld op donderdag 10 mei a.s. in het Bijenhuis, aanvang 7 uur 's avonds. Kandidaten die hiervan gebruik wensen te maken dienen dit bij hun aanmelding op te geven. Zij die zich voor het examen opgeven ontvangen een inschrijfformulier, dat wij gaarne omgaand terug krijgen.

EXAMENSEISEN

De minimum leeftijd voor de kandidaten is 20 jaar. Kandidaten moeten een cursus Bijenteelt voor Beginners gevolgd hebben en in het bezit zijn van het diploma van een Gevorderden Cursus Bijenteelt of wel een gelijkwaardig te achten opleiding in deze hebben gevolgd. Zij moeten ten minste 5 jaar bijen hebben gehouden en gedurende die tijd gemiddeld minstens 5 bijenvolken in eigen beheer gehad en verzorgd hebben.

Het examen duurt 90 minuten waarvan het grootste gedeelte praktisch is en verder theoretisch.

Bij het praktijkgedeelte zal vooral de vaardigheid in het omgaan met bijen en het behandelen van de volken op de voorgrond staan. Om enkele voorbeelden te noemen: Kunstzwermen en broedafleggers maken; moeren knippen en merken; volken samenvoegen; honing af nemen; kunstraat inzetten enz.

Bij het theoretisch gedeelte komen aan de orde: de ontwikkeling van ei tot bij; de behandeling der bijenvolken gedurende de loop van het jaar; de verschillende soorten zwermen zoals natuur- en kunstzwermen; bruidszwermen; jagers maken bij korven enz. Verder omhangen en sepa-

reren; het nut van de bijen voor bestuiving en milieu, bij recreatie en dergelijke. Kennis van drachtplanten en bijenweide, reizen met de bijen. Oogsten van honing en verwerken van honing. en was. De Aalster Bedrijfsmethode en andere bedrijfsmethoden. De meest gebruikte kastenonderdelen en gereedschappen. Bijenziekten, giftige gewasbeschermingsmiddelen, schadelijke dieren enz.

Als basislectuur wordt aanbevolen: Het Grote Bijenboek van R.P. Groenveld en Bijenhouden met Succes van H. van Gool. Verder kunnen de bijtijdschriften (vooral ons Groentje) nuttige informatie verschaffen. C.P.

OPLEIDING ASPIRANT HONINGKEURMEESTER(ES)

Onze Honingkeurmeesterdag op 20 januari j.l. te Wageningen heeft een record aantal leden opgeleverd die verder willen gaan met deze opleiding. Op het secretariaat is men nu bezig een en ander voor te bereiden en zij die zich hiervoor hebben aangemeld zullen in de maand mei nadere berichten ontvangen omtrent de verdere gang van zaken. Zij die de kosten van deze verdere opleiding nog niet hebben voldaan worden verzocht dit over te maken op postgiro 823276 van het Bijenhuis te Wageningen onder vermelding van: Inschrijfgeld opl. Honingkeurmeester. De kosten zijn f 45,—. Dit bedrag dient voor 10 mei op onze rekening bijgeschreven te zijn.

RECEPT VAN EEN HONING-ONTBIJTKOEK

Voor het geval U van plan bent iets te gaan bakken met de Paasdagen, volgt hier het recept van een honing-peperkoek, waarmee dhr F. Grobben de eerste prijs won op de Stichtse Honingkeuring.

500 gr. zelfrijzend bakmeel

250 gr. heidehoning

¼ ltr. melk

8 eetlepels suiker

4 theelepels koekkruiden

2 theelepels kaneel

1 ons krenten

1 ons rozijnen

Zeef alle droge ingrediënten in een beslagkom. Voeg honing en melk toe. Meng alles vlug dooreen tot een dikvloeibaar deeg en schep dit over in de cakevorm. Zet deze direct in de voorverwarmde oven. Vervolgens in 50 minuten gaar laten worden in de oven, stand 2-3.

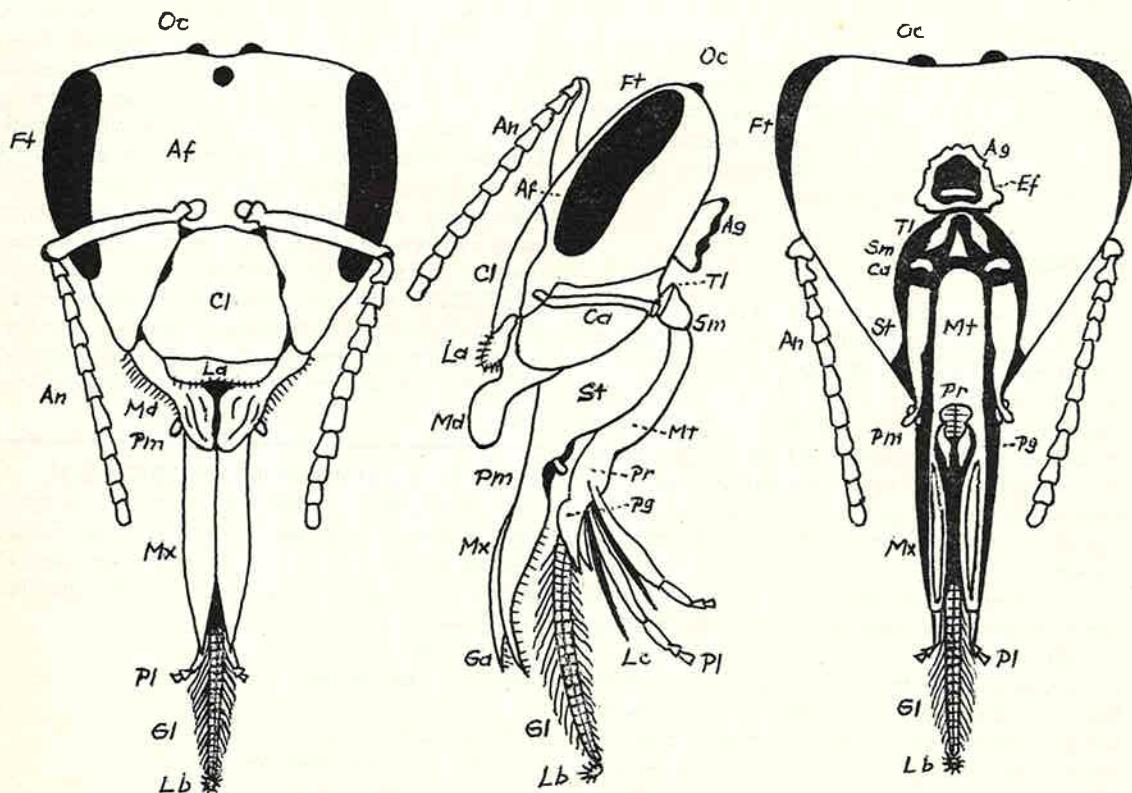
MONDDELEN VAN DE HONINGBIJ - I

In een achttal afleveringen van deze rubriek werden destijds de ogen en de antennen van de honingbij besproken (Groentje, nov. 1977 t/m juni 1978). Met dit artikel wordt die „anatomische” reeks voortgezet, te beginnen met de monddelen. Zoals bekend zijn deze bij de vele soorten insekten niet gelijk, omdat de bouw daarvan vrijwel geheel afhankelijk is van de functie. In dat opzicht onderscheiden we bijtende, kauwende, likkende, zuigende en stekende monddelwerktuigen, al of niet gecombineerd. Om een juiste voorstelling van zaken te verkrijgen is het noodzakelijk uit te gaan van een grondtype, dat morfologisch gezien het meest overeenkomt met het likkend-zuigende/bijtende-

kauwende „gebit” van de honingbij.

Reeds eerder werd vermeld, dat de kop (cáput of képhalè) eigenlijk bestaat uit zes kapitale of cephalè ringen, segmenten of metaméren, die zijn versmolten tot één kopkapsel. Op de kruin zitten drie kleine puntogen of ócellen, terwijl de zgn. wangen voor een groot deel worden ingenomen door twee grote samengestelde, complexe of facetogen. Het aangrijpingspunt van de beide voelsprietten of antennen bevindt zich op het onduidelijk afgegrensde voorhoofd (área frontális). Even daaronder springt het kopschild (clipeus) naar voren. Aan de onderrand van deze voorwand zit een ongepaarde, spaarzaam van tastharen voorziene voor- of bovenlip (lábrum), bestaande uit een eenvoudig, uitstekend klepje, dat de mondholte als een huidplooi afsluit.

Aan weerszijden en eronder bevinden zich twee voor- of bovenkaken, de mandibulae of mandibels. Dit zijn korte, ongelede en eenvoudig gebouwde kaaklobben, die tesamen een zich zijdelings tegen elkaar bewegende bijttang vor-

VOOR

ZIJ

ACHTER

MONDDELEN WERKBIJ

Af Area frontális
Ag Achterhoofds gat
An Antennen
Ca Cardio
Cl Clipeus
Ef Epifarynx

Ft Facetogen
Ga Galea
Gl Glossa
La Labrum
Lb Labellum
Lc Lacinia

Md Mandibels
Mt Mentum
Mx Maxillen
Oc Ocellen
Pg Paraglossa
Pl Palpus labialis

Pm Palpus maxillaris
Pr Prementum
Sm Submentum
St Stipes
Ti Teugel

men. Ze vertonen aan de binnenzijde soms een aantal inkepingen en zijn aan de buitenzijde meer of minder bezet met tastharen. Het verlengde van de snuit wordt vervolgens bepaald door een paar onder-, middel- of achterkaken, de maxillae of maxillen. In tegenstelling tot de bovenliggende voorkaken zijn deze vrij lang, sterk geleed en van een bijzonder ingewikkelde structuur.

Elke maxille bestaat uit een horizontaal basaal lid met een zgn. hengel of spil (cardo), waarop of waaraan een stam of stift (stipes). Aan deze pen zijn drie takken bevestigd. De twee buitenste bezitten een meerledige liptaster (palpus labialis). De beide binnenste zijn lobben (lobi). De binnenste daarvan fungeert als kaaklob (lacinia of mala interna), terwijl de buitenste (galéa, lamina of mala externa) is voorzien van smaakorganen en blijkbaar dient als zintuiglob voor het controleren van voedsel.

De beide maxillen van het tweede paar zijn met hun basale leden achter de voormond in het mediane vlak van het lichaam tot één geheel vergroeid en vormen aldus de onderlip of labium. Dit eveneens basale deelorgaan bestaat uit een korte, driehoekige onderkin (submentum), waarvan de binnenzijde teugel heet, en een daaropvolgende langgestrekte kin (mentum) met twee lobben. De binnenste lob wordt voorkin (prementum) genoemd en loopt uit in de sterk behaarde en beweeglijke tong of ligula, die in rust naar binnen is geklapt.

Als deze tong is gespleten heet zij glossa. De tweedelige buitenste lob wordt dan paraglossa of bijtong genoemd. Links en rechts zit een vrij kleine, eveneens tweeledige kaaktaster (palpus maxillaris), terwijl de tongspits aan het eind verbonden is met het zgn. lepeltje of labellum. Vanaf de mondholtebodem verheft zich een tongvormig uitsteeksel, dat ook tot de mond-delen wordt gerekend. Deze hypofarynx is een aanhangsel van de épifarynx of het verhemelte en ligt evenals de tongwortel in de eigenlijke mondholte, die in verbinding staat met de slokdarm of oesofagus, maar wel onderscheiden moet worden van de voormond of het cibarium. Tot een beter begrip (en daar heeft onze geliefde honingproducente toch op z'n minst recht op) wordt voor de geïnteresseerde lezer (en welke imker is dat niet) een verklaring van de gebruikte wetenschappelijke termen bijgevoegd. Het lezen en herlezen van de tekeningen geeft dan (hopelijk!) minder problemen. (L = Latijn; G = Grieks; mv. = meervoud; v. = van; vert. = vertaling; vw. = verkleinwoord).

antenna, mv. antennae: L. ra, rondhout.
area: L. gebied, open vlakte (vgl. areaal).
basaal: v. L. basis = voetstuk, fundament.
caput: L. kop, hoofd, schedel.
cardo: L. spil, deurpen.
chemoreceptor: ont-/opvanger v. scheikundige

(chemische) stoffen.
cibarium: L. de plaats waar gevoed of gegeten wordt (vrije vert.).
clipeus: L. langwerpige rond schild.
epi-: G. op, erbij.
externa: L. buiten, uitwendig.
farynx: v. G. pharynx = keel(gat), hals.
frontalis: v. L. frons = voorhoofd.
galea: L. helm.
glossa = onduidelijk: G. vreemd, onduidelijk woord!
hypo-: G. onder.
interna: L. binnen, inwendig.
kephalè (cephalon): G. kop, hoofd, schedel.
labellum: L. lipje.
labium: L. lip.
labrum: L. lip.
lacinia: L. slip, lap, strook.
lamina: L. lemmet.
ligula = onduidelijk.
lob = kwab: weke klomp vlees.
mala: L. kaak.
mandibula, mv. mandibulae: L. kaak.
maxilla, mv. maxillae: L. kaak.
mediaan: v. L. medianus = wat in het midden is, middelste.
metameren: v. G. meta- = daar tussen in + meros = deel.
morfologie = vormleer (o.a. biologie).
ocellus: L. oogje = vw. v. oculus = oog.
oesofagus: G. oisophagus v. phagein = eten.
palpus: v. L. palpari of palpare = strelen, liefkozen.
para-: G. erbij-, ernaast-.
segment: v. L. segmentum = afgesneden stuk, insnede.
sensil, mv. sensillen: v. L. sensilis = merkbaar, waarneembaar, zich bewust; (zintuigcel).
stipes: L. (deur)paal, stam.

Chr. Maillie.

Nationale Imkersdag 1979 Te Goes, het hart van Zeeland 25 augustus 1979

De afdeling NOORD- en ZUID-Beveland heeft ter gelegenheid van haar 75-jarig bestaan het genoegen Uw gastheer te zijn op het jaarlijks terugkerende imkersfeest. Ondanks het feit dat deze afdeling voor de meeste Nederlandse imkers wat acentraal gelegen is, zal het voor U allen bevestigen de moeite waard zijn deze dag te reserveren. Wij van onze kant zullen ons best doen het imkersgezin een aantrekkelijk programma te bieden. Maakt U er daarom een fijne gezinsdag van en neem vrouw en kinderen mee.

In de volgende Groentjes zult U door de werkgroep propaganda uitvoerig worden geïnformeerd over dit dagje uit in het Zeeuwse Land.

Kom met het hele gezin, want wij verwachten U. U bent welkom in Zeeland Tot ziens!

S. J. Vroonland
voorzitter
afd. Noord- en Zuid-Beveland

De lezer schrijft

REIZEN NAAR HET KOOLZAAD: EEN VOORDELIGE ZAAK!

Ondergetekende reist al 10 jaar met succes naar het koolzaad in de Flevo-polder. Elk jaar is hij met minstens een volle honingkamer per volk teruggekeerd van het gele goud. Ook van collega-imkers hoor je, dat het reizen naar het koolzaad telkens weer een gegarandeerd succes oplevert. Vanzelfsprekend op voorwaarde, dat men met sterke volken op minstens **11 ramen broed** in **drie broedbakken** reist.

Verleden jaar werden ca. 8000 bijenvolken geplaatst op ongeveer 6000 ha in de Flevo-polder. De heer Van 't Land, die toezicht houdt op de plaatsing van volken, rekent bij de spreiding 2 bijenvolken per ha.

Bijzonderheden van het koolzaad

De nectarafscheiding is sterk van de bodem- en klimaatsomstandigheden afhankelijk. Gemiddeld scheidt één bloem per etmaal 0,6-2,7 mg nectar met een gemiddeld suikergehalte van 50% af. De suikerproduktie komt dan overeen met 0,29-0,90 mg. Bij een aanname van 200-300 bloemen per plant, die 150 cm² ruimte beslaat, dan komt men tot 12 miljoen bloempjes per ha koolzaad. Neemt men aan, dat ongeveer 10 bloempjes per plant gelijktijdig bloeien en iedere bloem gemiddeld tweemaal honingt, dan biedt een bloeiend koolzaadveld de bijen dagelijks ca **6 kg** suiker per ha en **40-200 kg** per ha gedurende de gehele bloeitijd!

De nectar van de koolzaad is rijk aan druivesuiker, en daardoor kristalliseert de honing erg snel. Bij het slingeren op het eind van de dracht kan de honing in verlaten raten al gekristalliseerd zijn.

Naast nectar biedt het koolzaad ook een overvloedige stuifmeeldracht. De pollenproduktie per bloem bedraagt 1 mg. Omgerekend per ha levert het koolzaad ca. 12 kilo stuifmeel, dat een hoge voedingswaarde heeft. Het eiwitgehalte is 22-25% en het stikstofgehalte varieert van 4,3-4,9%.

De afgifte van zowel nectar als stuifmeel is het sterkst in de morgenuren.

De vraag, of door bestuiving van de bijen de zaadopbrengst toeneemt is tot op vandaag nog niet geheel duidelijk. Volgens enkele deskundigen neemt de zaadopbrengst a.g.v. insektenbezoek toe met 30-60%. Volgens anderen is de vermeerdering van de zaadopbrengst gering,

hetgeen met de overwegende zelffertiliteit van de nieuwe koolzaadsoorten kan samenhangen. Intensief bijenbezoek schijnt echter het afbloeien van de koolzaadvelden te versnellen, wat een gelijkmatigere zaadrijping tot gevolg heeft.

Volgens goed ingelichte bron zijn de percelen in de Flevo-polder het afgelopen najaar met nieuwe rassen ingezaaid. Mogelijkerwijs kan de strenge vorst van deze winter van invloed zijn geweest op de ontwikkeling van het koolzaad.

Het praktisch reizen naar het koolzaad

Alleen een sterk volk verzekert de imker van een goede opbrengst. De sterkte moet minimaal 11 ramen broed zijn, en indien mogelijk nog versterkt met de vliegbijen van een zes- of tienramer. Het volk is gehuisvest in **drie broedbakken**, waarvan de laatste broedbak met lege uitgebouwde ramen gevuld is. Deze broedbak met uitgebouwd werk wordt vlak voor het vertrek naar de polder **bovenop** geplaatst **zonder** moerrooster. In de middenbak zijn bij het verenigen 8 ramen met broed gehangen met aan weerszijden een leeg uitgebouwd raam. In de onderbak bevinden zich in het midden 3 ramen met verzegeld voer als reserve.

De honing, die al snel binnen gebracht kan worden, wordt direct in de bovenbak opgeslagen, waardoor de moer weinig kans krijgt om in de bovenbak te gaan leggen. Mocht er wel broed in de bovenbak komen, dan kunt U alsnog de ramen afslaan en het moerrooster leggen.

Om het verlies van bijen door zwermen te voorkomen is het wel raadzaam om enerzijds de moer te knippen, anderzijds het volk wekelijks te controleren op moerdoppen. Eind mei, als de dracht ten einde loopt, maakt U normaal de veger.

Het gebruik van reisramen op Uw volken tijdens de reis is vooral noodzakelijk bij de terugreis. Op de heenreis is een reisraam veelal niet nodig vooral indien men de volken op een open (aanhang)-wagen heeft staan.

Tot slot het volgende: het reizen naar het koolzaad wordt voor U een voordelige zaak, indien U niet alleen met mooie, fraaie en grote kasten reist maar wel met sterke, gezonde honingvolken met veel vliegbijen.

Jover.

„WELKE KAST KIES IK” II

Aanvankelijk lag het niet in mijn bedoeling te reageren op het stukje "welke kast kies ik" in het Groentje van dec. '78.

Een stukje waarin de spaarkast warm aanbevolen wordt, zelfs boven de simplexkast.

De praktijk leverde mij het bewijs dat in ieder geval op één punt (er zijn er nog wel meer hoor) de spaarkast onder deed voor de simplex. Dus reageer ik toch.

Gelukkig brak er na een lange winterperiode het zonnetje door om de laatste nog volop aanwezige sneeuw te laten verdwijnen. Dat zelfde zonnetje scheen op mijn kasten. Mooi zo denkt J v.d. V. die warmte dringt mooi door in mijn spaarkast en de bijen komen naar buiten. Ik was minder blij, ja bedroefd zelfs want massa's dode bijen lagen al na enkele minuten in de sneeuw. Het was dus te koud buiten terwijl de zon die op de spaarkast scheen de kast zo verwarmde dat daardoor de bijen naar buiten werden gelokt. Naast mijn spaarkast staan drie simplexkasten, deze hadden net als de spaarkast, plankjes schuin voor de vliegspleet staan om het hinderlijke weerskaatsende licht niet in de kast te laten binnendringen.

Uit de drie simplexkasten kwamen geen bijen. Daar bleef de temperatuur konstant (werd niet kouder zoals in een koelkast J v.d. V.). Deze bijen hielden slechts een paar dagen later hun reinigingsvlucht zonder het leven er bij te verliezen.

O.a. uit dit voorbeeld blijkt dat het stukje "welke kast kies ik" op een aantal punten rammelt. Een slechte zaak omdat de schrijver pretendeert beginnende imkers voor te lichten. En gedreven door een persoonlijke liefde voor de spaarkast heeft nagelaten de nadelen hiervan eveneens te vermelden. Een beginnend imker kan denken dat hij bij het aanschaffen van een spaarkast een gouden koop heeft gedaan en dat is belust niet waar.

A. W. Braspenning.

WATERBEHOEFTE VAN EEN BIJENVOLK III

Imkers kunnen zich moeilijk een voorstelling maken van de hoeveelheid water die de volken gebruiken omdat de bijen gewoonlijk zelf, zonder tussenkomst van de bijenman, in deze behoefte voorzien. Pas als het fout is gegaan krijgt de imker de rekening gepresenteerd. Een paar uitingen van watergebrek zijn opvallend bv. het **trekken van broed** in pas gemaakte vegers die aan hun lot zijn overgelaten en een **agressief** gedrag van de bijen tijdens een periode droog warm zomerweer.

Hansson heeft voor Zweden berekend dat een volk ongeveer 31 liter per seizoen nodig heeft

waarbij het grootste verbruik in de maanden mei t/m juli plaats vindt, dus ten tijde van de meeste broedaanzet.

Bijen geven de voorkeur aan water met een temperatuur tussen 18 en 32 graden; als de temp. van het water boven 38 graden stijgt dan verdwijnt de belangstelling. Ook zien we de bijen niet meer bij de drinkplaats terug als er voldoende nectar wordt verzameld. Het zoete bloemenvocht dekt dan grotendeels de waterbehoefte. Het verzamelen van water kost behalve veel energie ook het leven van vele bijen, vooral als het verzamelen plaats vindt tijdens slechte weersomstandigheden zoals lage temperatuur en/of krachtige wind. In het vroege voorjaar als het broednest zich snel uitbreidt zien we, vooral na een periode slecht weer zonder mogelijkheid tot uitvliegen, tientallen bijen in de bijenkroeg bij temperaturen die nauwelijks de tien graden bereiken. Alvorens op stap te gaan doen de waterhaalsters aan warming-up door de vliegspieren krachtig samen te trekken. Op weg naar de drinkplaats is het opnieuw de vliegmotor die door warmteontwikkeling zorgt dat het bijenlichaam niet te veel afkoelt.

Op de drinkplaats aangekomen zal de temperatuur van onze bij weer een aantal graden lager worden, welk warmteverlies wordt gecompenseerd door een deel van de meegevoerde voedselvoorraad door spierbewegingen in warmte om te zetten. Toch zullen vele bijen niet terugkeren.

Het verzamelen van water vindt bij lagere temperatuur plaats dan nectar verzamelen om de eenvoudige reden dat bij lage temperatuur de nectarafscheiding zeer gering is.

Waarom moet een drinkplaats voldoen

Een door de imker ingerichte bijenkroeg moet de bijen voortdurend toegang geven tot schoon water met een ruime landingsplaats zodat de bijen niet kunnen verdrinken. Een regenton bijvoorbeeld kan de dood veroorzaken van honderden bijen als ze die als drinkplaats in gebruik nemen. Enigszins worden de bijen tegen zichzelf beschermd omdat ze van nature meer geneigd zijn water op te zuigen van een **nat** oppervlak zoals natte grond, stenen enz, dan van een **open** oppervlak.

Als men er in slaagt de drinkplaats zo in te richten dat deze door de zon wordt beschenen dan biedt het vele voordelen.

In de eerste plaats minder bijenverlies door afkoeling omdat de waterhaalsters enigszins verwarmd water opzuigen; tevens is daardoor minder energie nodig om de lichaamstemperatuur op het juiste peil te houden en kan meer water per vlucht worden meegenomen. Een juiste opstelling van de kroeg is van grote waarde om

snel in de behoefte aan water te voorzien. Zorg voor een goede landingsplaats voor de bijen welke kan bestaan uit nat gemaakt turfstrooisel (absorbeert de warmte goed), kurk of ander materiaal. Als drinkplaats kan ook een doormidden gesneden autoband dienst doen opgevuld met het zojuist genoemde materiaal (zwarte band = warmteabsorberend).

De kroeg moet in gereedheid worden gebracht voordat de bijen hun eerste vlucht maken. Voeg vooral in het begin wat honing of suiker aan het water toe tot ze de voederplaats hebben ontdekt. Hiermee wordt voorkomen dat elders een drinkplaats wordt gevonden waar ze wellicht overlast bezorgen.

Als de volken tijdens de dracht moeten worden gesloten i.v.m. bespuiting van het gewas kan de imker aan de waterbehoefte van z'n volken tegemoet komen door ze te bedekken met natte lappen, zakken of iets dergelijks. Laat ze in ieder geval niet in de steek.

Onderlinge communicatie: WATERGEBREK

Rest ons nog de vraag hoe de waterbehoefte die in een volk bestaat aan de veldbijen wordt doorgegeven.

Er van uitgaande dat op een warme zomerdag de temperatuur in het broednest tot een kritieke waarde stijgt, waarbij door gebrek aan water de gevolgen rampzalig kunnen worden, is het van het grootste belang dat de haalbijen zich zo spoedig mogelijk zullen concentreren op het verzamelen van water.

De veldbijen komen echter niet voortdurend in het broednest waar zij de kritieke temperatuur gewaar zouden worden. In plaats daarvan geven ze de gehaalde nectar zo snel mogelijk af aan de jongere bijen en maken zich klaar voor de volgende vlucht. Als er onvoldoende water in het volk aanwezig is gebruiken de huisbijen voor de temperatuurregulatie en voor de verzorging van het broed verdunde nectar die ze in de honingmaag hebben, maar het gebruik daarvan blijft niet beperkt tot huisbijen alleen. Er vindt onderling zoveel voedseluitwisseling plaats dat de suikerconcentratie van het voedsel in de honingmaag van de meeste bijen ongeveer gelijk is.

In de nu gecreëerde noodsituatie zal de **suikerconcentratie** van de voorraad in de honingmaag snel toenemen.

Via de voortdurende voedseluitwisseling zal het toenemend suikergehalte van het voedsel ook aan de haalbijen bekend worden. Tevens onder vinden haalbijen nu veel weezin bij de jonge bijen om nectar met een hoog suikergehalte (dus laag watergehalte) in ontvangst te nemen. Haalbijen echter die met water of nectar met een laag suikergehalte thuis komen worden enthousiast ingehaald.

Dit is voor haalbijen het teken op zoek te gaan naar water. Als dit proces eenmaal op gang is gekomen dan wordt de intensiteit waarmee water wordt verzameld en hoeveelheid bijen die zich daarvoor inzetten in **grote mate bepaald door de gretigheid** waarmee huisbijen het water overnemen. Als het water zo snel van de haalbijen in ontvangst wordt genomen, huisbijen staan a.h.w. te trappelen van ongeduld, dat zij in ongeveer 30 sec van hun lading zijn verlost dan reageren hierop de haalbijen (waterhaalsters) door uitbundig te dansen en recruteren daarbij nieuwe waterhaalsters.

Het verzamelen van water is niet gebonden aan een bepaalde leeftijd van de bij. Afhankelijk van de behoefte van het volk kan dezelfde bij ook afwisselend suikerwater (A) of zuiver water (B) verzamelen. Als ze zich echter al enige tijd op A of B heeft geconcentreerd vindt overschakelen minder gemakkelijk plaats. Bijen zijn dol op suikerwater en hoe hoger de suikerconcentratie des te groter is de waardering. Uiteindelijk beslist echter de behoefte van het volk. Lindauer heeft deze relatie in 1954 bestudeerd en geeft een leuke beschrijving over het gedrag van een gemerkte bij.

Op de voederplaats in het vrije veld kon onze bij een keus maken uit een schaalte met sterk geconcentreerd suikerwater en een schaalte zuiver water. In het volk was op kunstmatige wijze watergebrek gecreëerd. Als gevolg daarvan werd het suikerwater van de haalbijen traag en met tegenzin door de huisbijen in ontvangst genomen, het zuivere water vond echter gretig aftrek. Ook onze bij had veel moeite haar suikerwater kwijt te raken en daarom schakelde ze over op water. Van tijd tot tijd nam ze een teugje suikerwater mee, maar aangezien de reactie van de huisbijen even afwijzend bleef keerde ze weer terug naar het schaalte zuiver water. Aldaar aangekomen nam ze met tegenzin een klein teugje water, maar nadat ze haar zuignuut verschillende malen had doorgespoeld dronk ze het water weer van harte.

Neemt na verloop van tijd de waterbehoefte in het volk af dan vermindert ook het animo van de huisbijen om de waterlading van de veldbijen in ontvangst te nemen en gelijk zien we dat ook het dansen voor de drinkplaats vermindert. Als na 100 sec. nog geen gegadigde voor het water is gevonden wordt er door deze bij in het geheel niet meer gedanst, terwijl het water verzamelen praktisch wordt beëindigd als een bij na drie minuten nog niet van de waterlast is verlost.

Hetzelfde proces vindt plaats bij de overdracht van nectar en duidelijk springt nu in het oog hoe belangrijk het is dat de veldbijen de inhoud van hun honingmaag aan jonge bijen overgeven

omdat in deze voedseloverdracht een geweldige communicatiebron is gelegen.

Toch blijven een aantal bijen tussen nectar en/of pollenvluchten door de waterdrinkplaats bezoeken zodat zij bij optredende schaarste de overige haalbijen onmiddellijk de weg kunnen wijzen naar het levenselixer water.

Bee World Vol 59 No 1/2

The dance language & orientation of Bees
Karl von Frisch

Nieuw Vennep
J. A. Zoet

Naweeën van de barre winter

De Hr. B. Trip uit Zeijerveld zond ons bijgaande foto's waaruit blijkt dat na het verdwijnen van de sneeuw voor hem de ellende pas goed begon. Hij schrijft "Zaterdagmorgen heb ik met medewerking van de noabers 10 volken, die al 5 cm in het water stonden, ondanks het feit dat ze al op 70 cm hoogte staan, hopelijk kunnen redden van de verdrinkingsdood. Ik zie dan ook met spanning uit naar de maand april voor wat de werkelijke gevolgen zijn." Met hem hopen wij er het beste van.

Wat te doen?

2 volken gered.

DE AMOEBEZIEKTE

DE AMOEBEZIEKTE

Amoebeziekte is een ziekte die in Duitsland en Zwitserland regelmatig voorkomt en die o.a. ook wordt gemeld uit Groot-Brittannië en de Verenigde Staten. In Nederland is de ziekte tot en met 1978 zeer sporadisch gevonden (ons is slechts één geval bekend).

Omdat er in januari, februari en maart 1979 plotseling amoebeziekte gevonden is in monsters dode bijen die door imkers uit verschillende delen van het land naar de Ambrosiushoeve waren gestuurd voor onderzoek, lijkt het ons belangrijk eens wat meer aandacht aan deze ziekte te besteden.

Amoebeziekte, officieel Malpighamoebiose geheten, is een aantasting van de buizen van Malpighi door de amoebe *Malpighamoebe mellificae* Prell. Deze amoebe is een ééncellig diertje dat zich door middel van schijnvoetjes (pseudopodia) kruiend kan voortbewegen. De vermeerdering heeft plaats in de buizen van Malpighi, organen die bij insecten dezelfde functie hebben als bij ons de nieren.

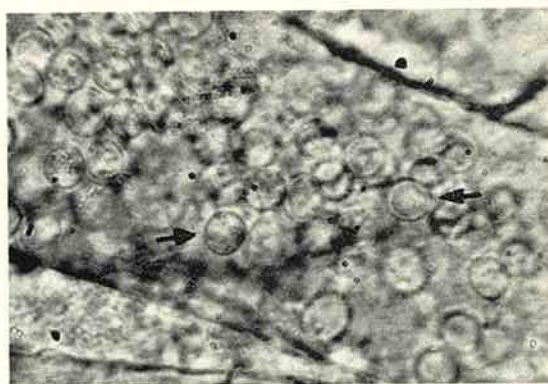

Fig. 1 (foto).
Buis van Malpighi met amoebecysten (zie pijlen).
Vergroting 1000x.

Wanneer de omstandigheden voor de amoebe verslechteren, neemt het diertje een bolvorm aan en vormt een bescherm laag om zich heen. Deze zogenaamde cyste kan ongunstige omstandigheden overleven. De amoebecyste komt met de ontlasting in de omgeving terecht en zorgt zo voor de verspreiding van de ziekte.

Hoe verloopt de levenscyclus van de amoebe in de bij?

De amoebe wordt als cyste opgenomen door de bij, b.v. bij het schoonlikken van verontreinigde raten of door besmet drinkwater. Wanneer de

cyste de endeldarm bereikt heeft, komt de beweeglijke amoebe vrij. Deze amoeben kruipen of zwemmen vanuit de endeldarm terug naar de buizen van Malpighi. De amoebe dringt een buis binnen, hecht zich dan aan de wand om zich vervolgens door deling te gaan vermenigvuldigen. De dochtercellen vormen kettingen en voeden zich met de inhoud van de buizen.

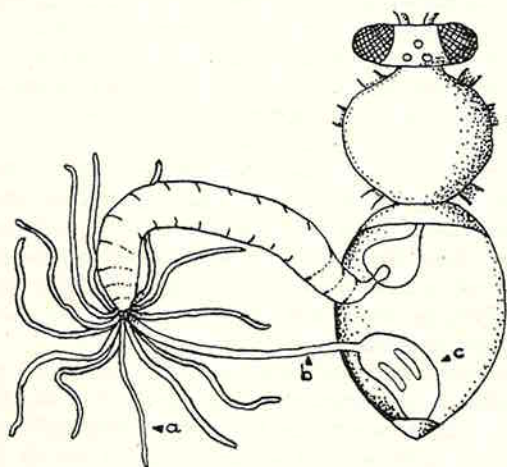

Fig. 2.
a. Buis van Malpighi b. Dunne darm c. Endeldarm

Na verloop van ± 3 weken veranderen de cellen in cysten en laten los. De cysten komen vrij in de darm en verlaten met de ontlasting het bijenlichaam.

Wat zijn de gevolgen van de infectie voor de individuele bij?

De amoeben verstoppen de buizen van Malpighi en tasten de cellen aan. Het gevolg is dat de buizen, die een zuiverende functie hebben, minder goed gaan functioneren. Vermoedelijk scheiden de amoeben ook gif af waardoor de totale stofwisseling wordt verstoord. Deze verschijnselen uiten zich in stinkende, dunne ontlasting (diarree), zodat de kasten en de directe omgeving bevuild worden. De bijen raken uitgeput, het vliegvermogen vermindert en ze sterven vroegtijdig, meestal buiten de kast. Door vervliegen en roverij in verzwakte volken kan de ziekte in andere kasten terecht komen.

Wat zijn de gevolgen van de ziekte voor het bijenvolk?

De amoebeinfektie bereikt zijn hoogtepunt na de uitwintering, in het begin van de voorjaarsdracht (maart-april). Dit hoogtepunt is als volgt te verklaren:

1. De stofwisseling neemt na de winter toe, dus ook de activiteit van de buizen van Malpighi. Wanneer het functioneren van de buizen van Malpighi door amoeben wordt geblokkeerd, wrekt zich dat juist in deze tijd van het jaar.

2. De temperatuur in het volk stijgt en dit is gunstig voor de ontwikkeling van de amoebe. De eerste slachtoffers zijn de winterbijen, daarna volgen de jonge bijen. Hierdoor nemen zowel de activiteiten buiten als binnen de kast af. Na april wordt de sterfte iets minder, maar deze is in mei nog steeds duidelijk merkbaar.

Lichte amoebeinfekties genezen meestal vanzelf in de loop van de zomer. Zware infekties kunnen vooral in combinatie met *Nosema* ernstige gevolgen hebben.

Het verschijnsel van voortdurende sterfte in het voorjaar wordt wel de voorjaarsverdwijnziekte genoemd. Voorjaarsverdwijnziekte treedt op na natte, koude zomers en uit zich door het onbezett blijven van grote plekken broed. Deze ziekte wordt vaak in verband gebracht met *Nosema* (Borchert) en amoebeziekte (Schulz-Langner, Bittner), maar ook andere ziekten (bakterie- of virusinfekties) kunnen hierbij een rol spelen.

Bestrijding

Tegen amoebeziekte bestaat geen geneesmiddel. Het is daarom, net als bij *Nosema*, zaak voor een goede hygiëne te zorgen. D.w.z. ramen ontsmetten met de damp van ijsazijn, kasten ontsmetten met bijvoorbeeld heet sodawater of door uitflamberen. De omgeving van de stand schoon houden en dode bijen zorgvuldig opruimen.

Uit bovenstaande blijkt nog eens dat het van belang is monsters van sterk verzwakte of dode volken voor onderzoek naar de Ambrosiushoeve te sturen. Hier kan de mogelijke oorzaak vastgesteld worden en U krijgt dan advies over eventueel te nemen maatregelen.

A. de Ruijter, J. van der Steen,
medewerkers Proefbijenstand Ambrosiushoeve,
Tilburgseweg 32, 5081 NG Hilvarenbeek.

Literatuur.

- Bittner, A.: Beobachtungen über die Amöbenkrankheit der Honigbienen. Deutsche Bienenwirtschaft 17(1966)10 : 284-286.
- Borchert, A.: Schädigungen der Bienenzucht durch Krankheiten, Vergiftungen und Schädlinge der Honigbiene. S. Hirzel Verlag, Leipzig, 1974.
- Morison, G. D.: Amoebic disease of bees in Great Britain The Bee World, Vol. 12(1931),56.
- Schulz-Langner, E.: Der Entwicklungsgang der in den Malpighischen Gefäßen der Honigbiene lebenden Amöbe in Kulturen und im Bienenkörper. Zeitschr. für Bienenforschung 7(1964) 1 : 1-24.

Abstract. Amoeba disease has been found in bee samples collected in the months January, February and March 1979 in different parts of the Netherlands. The life-cycle of Malpighiamoeba mellificae Prell is described. Beekeepers are invited to send in samples from weak or dead colonies.

Oriënteringsvlucht

Volgens onderzoeken in Louisiana (VS) verlaten wasmotten, die in een actief bijenvolk uitkomen, zo snel mogelijk de bijenwoning opdat zij niet door de bijen worden gepakt. Buiten gaan ze meteen op de vleugels en vliegen de bomen in waar de paring plaats vindt. Twee uren of nog later na het vallen van de nacht dringen de bevruchte wijfjes de bijenwoningen binnen en leggen vlug eitjes. Vroeger in de avond worden de wasmotten door de bijen verjaagd. Wasmotten schijnen een voorkeur te hebben voor goed bevolkte kasten/korven en schijnen lege kasten met oude raten en zwakke volken te mijden.

In de Schweizerische Bienen Zeitung nr 2 jaargang '77 brengt Hans Tanner verslag uit over zijn bezoek aan een beroepsimker in Californië. Deze mister Alfred had toen hij nog jong was plm. 3000 volken en nu, omdat hij wat kalmer aan moest doen, nog plm. 500. De helft gebruikt hij voor de koninginneteelt. Opvallend is dat zijn zelfgemaakte moerdoppen zeer stevig en dikwandig zijn. Daarin plant hij 12 à 24 uur oude larven over, waarbij hij een druppeltje koninginnegelei toevoegt. Een teeltraam (langstroth) bevat drie latten met elk 16 doppen. Van de 48 doppen worden er gemiddeld 45 uitgebouwd. Acht dagen na het inhangen in de pleegvolken komen de teeltramen in een broedkast, en worden weer nieuwe teeltramen ingehangen. Het is duidelijk dat mister Alfred het nogal in het groot doet, hij verkoopt plm. 8000 jonge koninginnen per jaar.

Onze Zwitserse collega's besteden veel aandacht aan de koninginneteelt. In het maatr. van jaargang '77 van vorenvermeld tijdschrift schrijft Karl Moser over de koninginneteelt in moergoede volken en over het onderricht in de koninginneteelt. Men blijkt in Zwitserland zeer geporteerd te zijn voor de teelt in moergoede volken. Deze methode is gebaseerd op onderzoeken van Örsöi Pal uit Hongarije, waarop is voortgebouwd door de bekende Prof. Dr. Fr. Kobel. Deze methode wordt aanprezen omdat daarmee sterkere en grotere koninginnen worden verkregen. Voor het overlarven gebruikt men 1-dag oude larven. De kunstmatig vervaardigde moerdoppen meten 9 mm in doorsnee. De teeltramen worden eerst „angebrütet“ in moerloze afleggers gemaakt van de pleegvolken door de bijen van vier broedramen af te slaan in een klein kastje, waarin twee ramen met voer en het teeltraam passen. Het teeltraam wordt een dag in dit „anbrüte“ kastje gelaten en daar-

na met de aangehechte bijen overgehangen in het pleegvolk (de bijen in het „anbrüte“ kastje kwamen uit dit pleegvolk). De moeder van het pleegvolk wordt door een rooster gescheiden gehouden van het teeltraam. Tien dagen na het overlarven worden de teeltramen in een broedkast gehangen. Voor het uitkomen worden de rijpe moerdoppen in teeltkastjes (4 ramers) gehangen waarin ze kunnen uitlopen en de jonge koninginnen na bevruchting aan de leg kunnen komen. Men kan na enige tijd de kwaliteit van de jonge koninginnen beoordelen en ze zo nodig selecteren, zodat alleen de beste koninginnen worden gebruikt voor de verdere uitbouw van jonge volken of voor het vervangen van oude koninginnen.

In het meinr. van jaargang '77 schrijft Dr. Karl Weiss over nieuwe ontwikkelingen op het gebied van de koninginneteelt, in het bijzonder over de voorbereiding van kunstmatig vervaardigde moerdoppen. Hij citeert verscheidene onderzoekers, o.a. Taranov uit Rusland die op grond van onderzoeken stelt dat grotere en zwaardere koninginnen eerder geaccepteerd en ook eerder bevrucht worden, en aan de leg raken. Schr. gaat uitvoerig in op het al dan niet bevochtigen van de kunstmatige moerdoppen met honing of voedersap voorafgaand aan het overlarven. Op grond van ervaringen van andere onderzoekers en van zijn eigen onderzoeken stelt hij dat het bevochtigen van moerdoppen bij teelt in moerloze pleegvolken niet persé nodig is en bij teelt in moergoede volken wel een betere acceptatie tot gevolg heeft. Voorts acht hij het tweemaal overlarven overbodig, omdat deze methode geen betere teelresultaten oplevert.

Wat bij deze stukken over de koninginneteelt opvalt is dat men in Zwitserland uitgaat van de aanwezige bijen en dat men d.m.v. het telen van gezonde sterke en grote koninginnen en d.m.v. selectie tot betere resultaten poogt te komen. Dat men het niet zoekt in het importeren van allerlei „wonder“-koninginnen. Hun stelregel is „waarom ver gezocht wanneer het goede voor de deur ligt“, hetgeen mij wel aanspreekt. Waarom moet de mens tegen de natuur ingaan? Een vraag die bij me opkomt bij het lezen van stukken over kunstmatige inseminatie van koninginnen en raszuiverheid. De natuur heeft gezorgd voor een wonderlijk mechanisme voor de voortplanting, waarbij alleen de meest vitale en sterke wezens betrokken worden en waarbij inteelt wordt voorkomen. jebo

HET NOSEMAPROBLEEM OPGELOST?

HET NOSEMAPROBLEEM OPGELOST?

Aan mij wordt nog wel eens het verzoek gedaan om een methode te publiceren die in Soest en omgeving steeds meer aanhangers krijgt en waarbij oogsten van meer dan 100 pond honing van een dracht mogelijk zijn. Ik ben nu 12 jaar met deze methode van imkeren bezig met steeds meer succes.

De resultaten van deze methode zijn niet altijd gelijk. Vaak zeer hoge opbrengsten, maar ook wel eens lage. De opbrengsten van de volken bij gelijke behandeling blijken steeds afhankelijk te zijn van het percentage Nosematose dat op dat moment aanwezig is.

Van deze ziekte durf ik nu, na 6 jaar praktisch onderzoek, te zeggen dat nagenoeg alle volken in Nederland hieraan lijden en dat daardoor een verlies ontstaat van zeker 50 pond honing per volk. Dat dit nooit opgemerkt is komt in de eerste plaats doordat de kennis van de Nosematose gering is. En in de tweede plaats doordat zieke volken zo algemeen zijn, dat dit als normaal en dus gezond ervaren wordt.

Vaak denkt men dat men weinig hinder heeft van Nosematose. Dit komt door een verkeerde manier van monsternemen. Meestal wordt eenmalig op een willekeurige plaats en datum een monster genomen. Dit is voor het stellen van een juiste diagnose volkomen onbetrouwbaar. In het voorjaar moet men minimaal twee keer een monster nemen, bij voorkeur rond 15 april en 15 mei, bij het **voergat**. Deze bijen moeten stuk voor stuk microscopisch onderzocht worden.

Dat men voor een enigszins juiste diagnose minimaal 2 maal een monster op deze data moet nemen komt omdat er gedurende zomer, herfst en winter meestal een laag, vaak niet aantoonbaar percentage bijen ziek is. Dit percentage loopt bij de meeste volken in het voorjaar sterk omhoog. Is dit in januari, februari of maart het geval, dan kan dit een ernstige verzwakking of de dood van een volk ten gevolge hebben. Bij de meeste volken loopt dit percentage pas op in april; dan krijgt men wel een sterke verzwakking (voorjaarssterfte) maar geen dood volk. Dit komt omdat er nu voortdurend jonge Nosematosevrije bijen geboren worden.

Ook komt het voor, en dat heb ik zelf nogal eens gehad, dat het Nosematosepercentage pas in mei omhoog gaat. Bij deze volken zijn in mei de oude winterbijen die in april niet, maar nu

wel ziek zijn, nog in leven. Deze winterbijen samen met de jonge bijen leveren een volk met veel bijen, maar dit volk laat half mei een hoog percentage Nosematose zien. De volken die in april al een hoog percentage hadden hebben nu, doordat er in verhouding veel ziektevrije jonge bijen zijn, een laag percentage Nosematose, maar tevens weinig bijen, omdat de oude winterbijen en de bijen die voor half april geboren zijn nu niet meer leven.

Monsters in het volk of bij het vlieggat nemen is minder betrouwbaar. Monsters nemen van dode bijen die voor het volk liggen heeft na half maart meestal weinig zin meer. Bijen die Nosematose hebben sterven met goed vliegweer nagenoeg altijd ver van het volk.

De bestrijding van de Nosematose bestaat op dit moment voornamelijk uit het gebruik van geneesmiddelen, hygiëne en het zorgen voor een goede stuifmeelvoorziening. Deze middelen alleen gaven tot nu toe echter geen afdoende oplossing voor dit probleem. Sinds het voorjaar van '78 ben ik van mening dat er een mogelijkheid is om de Nosematose met succes te bestrijden. Sinds '78 heb ik uit de door mij in de loop der jaren verzamelde gegevens een zeker inzicht over de levenswijze van deze parasiet gekregen.

Terugkijkend naar vorige jaren bleek het dat de volken die een hoge opbrengst gaven op een bepaalde manier verzorgd waren. We hebben daarom met 5 imkers in totaal 18 volken op 6 verschillende standen volgens deze manier ingewinterd. Het resultaat hiervan was dat bij de monsters die half april van deze volken genomen zijn, geen Nosematose gevonden werd. Het kleinste volkje van deze 18 leverde op het koolzaad 42 pond honing en de grootste volken hadden allemaal 3 tot 4 broedkamerformaatbakken vol honing. In totaal per volk 5 tot 6 bakken geheel gevuld met honing, broed en bijen. Geen enkel volk van deze 18 is op een of andere manier versterkt. 30 Volken die herfst '77 en tot omstreeks half april even sterk waren als deze 18 die op de speciale manier verzorgd waren, hadden op 15 april bij de onderzochte monsters bijna allemaal Nosematose. De opbrengsten van deze 30 toch zeer goed verzorgde volk hielden ongeveer op waar de laagste opbrengsten van de Nosematosevrije volken begonnen.

We gingen uit van de volgende gedachte.

1. Nosemasporen blijven onder Nederlandse omstandigheden in herfst, winter en voorjaar 7-9 maanden in leven. In de zomer 1½ tot 3 maanden.
2. De Nosemaspore blijft het langst leven in honing bij een lage temperatuur (in de winterperiode).
3. Twee manieren van besmetting:
 - a. Besmetting en sterke uitbreiding van de ziekte in het voorjaar door sporen die een overwintering hebben gehad in honing. Deze besmetting komt meestal zodra het volk zich begint te ontwikkelen en veel voedsel gaat gebruiken. De ziekte breidt zich het eerst uit bij volken waarvan het voedsel het koudst heeft gezeten. Dit is vooral het geval bij volken met weinig bijen, bodemventilatie, groot vliegpat en de laat ingewinterde.
 - b. Besmetting door vormen van de parasiet die meestal in mindere mate dan de gekapselde vormen in de middendarm en einddarm aanwezig kunnen zijn. Deze vormen houden de ziekte 's zomers op een laag percentage in stand en kunnen onder onhygiënische omstandigheden zoals bij roer of kunstmatige besmetting een sterke verzwakking of zelfs de dood van een volk ten gevolge hebben.
4. Er zijn aanwijzingen dat sporen met een kapsel niet onmiddellijk hoeven te besmetten.
5. In veel gevallen lijkt het erop dat sporen die een kapsel hebben niet tot ontkieming kunnen komen in dezelfde zomer waarin zij ontstaan.
6. De individuele bij is niet bestand tegen Nosematose. Een volk kan echter als sociaal organisme in beperkte mate bestand zijn tegen deze ziekte.

De ziekte kan door een bepaalde methode van imkeren onderdrukt worden, te onderscheiden in:

- a. Hygiënische maatregelen;
- b. Maatregelen voor een betere volksopbouw.
 - a1. Geen voerbakken, maar potten of bussen met gaatjes in het deksel gebruiken (6 tot 10 gaatjes). Bijen kunnen in een voerbak verdrinken en er bestaat ook een mogelijkheid dat ze zich hierin ontlasten. Ik beschouw de voerbak dan ook als buitengewoon onhygiënisch.
 - a2. Bij voorkeur geen aanvliegplanken. Als men de (natte) aanvliegplank goed bekijkt, ligt deze meestal vol met allerlei viezigheid waardoor en waarmee de bijen naar binnen lopen. Voor ons was het wegemen van de aanvliegplank ook moeilijk, maar de praktijk heeft intussen aangetoond, dat een gezonde bij beslist geen soort landingsbaan nodig heeft. Een bloem heeft toch ook geen aanvliegplank!
 - a3. Nooit onverhitte honing, stamphoning of honing uit ontzegelwas aan de bijen opvoeren. Bedenk hierbij steeds dat de gevolgen van een besmetting met stamphoning pas na 4 tot 6 weken en een besmetting met normale honing mogelijk ook pas na een overwintering merkbaar kan zijn.
 - a4. In het voorjaar geen raten met oud voedsel aan de bijen geven.
 - a5. Nooit een sterk of goed volk versterken met een verzwakt volk.
 - a6. In de directe omgeving van de bijenstand geen drinkplaatsen en zeer zeker niet op de grond.

R. J. Veldhuizen

wordt vervolgd

Verkoopadressen

Depot afd. Assen

J. H. Lubbers, Bosstraat 66, 9401 PV Assen, tel. 05920-17162.

Depot H. Troost:

Rollocaterweg 13, Nieuwleusen tel. 05296-1580.

Depot G. J. L. ten Cate:

Verzetstraat 60, Vriezenveen, tel. 05499-3040.

Depot Enschede:

H. H. Schutte, Sportlaan 22, Enschede tel. 053-318165, afhalen; Vrijdags van 18.00 uur t/m 19.00 uur.

Depot Reggedal:

H. J. Haanen, de Hogenkamp 2, Goor, tel. 05470-5576.

Depot afd. Gorsel e.o.:

G. J. Lensink, Deventerweg 7, Gorsel, tel. 05759-1283.

Depot Achterhoek:

B. Meijerman, Dwarsdijk 6, Halle, tel. 05736-479.

Depot afd. Epe:

Coöp. Novaco (Welkoop) Paasvuurweg 7, Epe, tel. 05780-2317.

Depot West Betuwe:

J. M. W. v. Aalst, Walgstr. 31 Varik, tel. 03445-1369. Open Zat. 14.00 t/m 16.00 u. en na tel. afspraak.

Depot afd. Bunnik-Houten:

B. Th. Barten, Koningslaan 23 Bunnik, tel. 03405-1742.

Depot Nunspeet

Th. G. Veenstra, Schaeppmanlaan 47, Nunspeet, tel. 03412-4037.

Depot Oirschot:

A. Pel, 't Kasteeltje 3, Oirschot, tel. 04597-2096.

Depot Boerenbond-Neerbosch-Hees:

St. Agnetenweg 63, Nijmegen, tel. 080-777793.

Depot H. S. Homburg Velsderduinweg

165 IJmuiden: Tel. 02550-21530, dagelijks van 13.00-16.00 u. en na tel. afspraak.

Depot "Prommelsluis" afd. Schouwen-Duiveland:

C. L. v. d. Wekken, Provincialeweg 5, 4321 SM Kerkwerpe, tel. 01110-4821.

Depot Noord & Zuid Beveland:

C. Smits, Steenweg 23, Schoren, tel. 01102-1427.

AFDELINGSNIEUWS

AFD. BUNNIK-HOUTEN e.o.

Op 13 maart j.l. werd onze jaarvergadering gehouden welke zeer goed was bezocht. De voorzitter deed in zijn openingswoord diverse aktuele mededelingen. De agenda van de alg. vergadering werd doorgesproken en men ging accoord met de contributieverhoging voor 1980.

De reizen naar fruit en koolzaad werden geregeld en vastgesteld. De aftredende bestuursleden Jac. Berendse, H. van Dam en C. Pater Jzn. werden herkozen. Na de pauze bracht Nicoline van Houten verslag uit over de resultaten van het Nosemaonderzoek in 1978.

Besloten werd dit onderzoek in 1979 verder voort te zetten en uit te breiden. Enige nieuwe leden konden weer worden ingeschreven.

C.P.

AFD. LEIDEN e.o.

De bijvereniging Leiden en Omstreken organiseert op zaterdag 9 juni a.s. een Milieu-Bijenmarkt. Hoewel onze markt, in vergelijking met andere bijenmarkten nog jong is, — de eerste markt werd in 1977 ter gelegenheid van het 65-jarig bestaan van de afdeling gehouden — is het beslist de moeite waard deze dag voor een bezoek te reserveren. Naast gebruikelijke zaken, als handel in en keuring van bijenvolken, wordt er namelijk een behoorlijke plaats ingeruimd voor andere activiteiten. Deze zijn erop gericht om een breed publiek niet alleen te interesseren voor bijen en bijenteelt, maar ook voor natuur en milieu. Daarnaast zult U het uitvoeren van oude ambachten kunnen bewonderen. Kortom voor elk wat wils.

De plaats van de markt is uniek. Door de welwillende medewerking van het bestuur van de Leidse Universiteit kunnen we namelijk ook dit jaar weer beschikken over de terreinen rondom de Sterrewacht. De drukte van de markt kunt U daarom afwisselen met een wandeling langs de planten en bloemenweelde van de Hortus of met het bezichtigen van de oudste (?) bijenstal in Nederland, die van Clutius.

(wnd. secretaris)
J. J. Eikenaar

AFD. DEN HAAG e.o.

Op 21 februari j.l. hield onze afdeling haar jaarvergadering.

Nadat het jaarverslag van de secretaresse, onder applaus, werd goedgekeurd, volgde het jaarverslag van de penningmeester. Ook dit financiële verslag werd goedgekeurd met dank aan de heer Weverling, die dit werk alweer vele jaren op een uitstekende wijze doet. Op deze avond vond tevens een bestuursverkiezing plaats. Periodiek aftredend waren de Heren van der Kamp en Ruinaard. Beiden waren herkiesbaar, doch de Heer Ruinaard had te kennen gegeven niet voor herverkiezing in aanmerking te willen komen. Aan de orde kwam ook het tussentijds aftreden van onze voorzitter de heer Vink. Het bestuur stelde voor tot nieuwe voorzitter te benoemen de

Heer F. v.d. Kamp en voor de Heren N. Ruinaard en F. v.d. Kamp te benoemen de Heren J. L. Bakker en J. v.d. Horst. Dit voorstel werd door de vergadering aangenomen. De Heer Ruinaard werd hartelijk bedankt voor zijn secretariaatswerkzaamheden. Een boeket bloemen werd hem overhandigd.

Daarna sprak de scheidende voorzitter een woord van dank uit voor de plezierige samenwerking, die hij mocht ondervinden tijdens zijn jarenlange voorzitterschap. De heer A. Vink, reeds 44 jaar lid van onze afdeling, was vóór zijn voorzitterstijd óók reeds jarenlang in ons bestuur werkzaam als secretaris, resp. penningmeester. Hem werd een boekenbon overhandigd tesamen met een bloemstuk voor zijn vrouw; tijdens bestuursvergaderingen ten huize van de familie Vink blonk zij altijd uit in haar gastvrouw-schap.

In zijn openingswoord sprak de Heer van der Kamp als kersverse voorzitter o.a. de hoop uit, zonodig nog eens te mogen terugvallen op kennis en ervaring van de heer Vink, die in dat opzicht nauwelijks te evenaren valt.

Daarna volgde ons bekende bijenpraatje en de rondvraag, waarna de heer van der Kamp zijn eerste vergadering als voorzitter afsloot.

E. Holleman
secretaresse afd. Den Haag e.o.

IMKERS VERENIGING SCHINNEN EN OMSTREKEN

Op 16 december 1978 sloot de imkersvereniging Schinnen en Omstreken het bijenjaar af, met een feestelijke algemene ledenvergadering.

Na de gebruikelijke opening en welkomstwoord door de voorzitter G. Bruls werden de agendapunten, alsmede het jaar- en financiële verslag door secr. en penningmeester voorgelezen, en zonder op of aanmerkingen door de vergadering goedgekeurd.

Ook waren op deze vergadering als eregast uitgenodigd Dhr. van Os, die als jubilerend bijenteeltleraar in onze afd. 25 jaar op deskundige wijze cursussen, film- en spreekavonden in de bijenteelt verzorgde en iedere aanwezige met zijn humoristische en sappige tussendoortjes, wist te boeien.

Voor dit vele en nuttige werk werd hij dan ook door het toekomstig hoofdbestuurslid Dhr. Koek, namens alle aanwezigen toegesproken, en een attentie aangeboden in de vorm van een kleine bijenkast en enveloppe met inhoud.

Deze eer viel ook aftredend hoofdbestuurslid, en kringvoorzitter Dhr. P. H. Ramakers ten deel. Ook hij werd door zijn opvolger Dhr. Koek gehuldigd en bedankt voor het vele werk dat hij als hoofdbestuurslid, en kringvoorzitter voor Limburg heeft gedaan. Ook hem werd een kleine bijenkast plus enveloppe met inhoud overhandigd. De beide echtgenote's werd 'n boeket bloemen aangeboden door de voorzitter van de afdeling.

Door het sterk groeiend ledental der vereniging, thans 55 leden, werd besloten het bestuur ook uit te breiden van 7 naar 9 leden.

Naar aanleiding van de grote interesse in de imkerij werd besloten dit jaar weer een imkers- en vlecht-cursus te organiseren.

Ook zal dit jaar de Kring Limburg haar 25-jarig bestaan vieren, dit zal gepaard gaan met een tentoonstelling over imkeren vroeger en nu, data en duur zal nader bekend gemaakt worden.

Na de terugblik op '78 en het programma van '79 kwam de jaarlijkse verloting aan de beurt van vele en mooie imkersartikelen, variërend van afstandsblakjes tot zonnewassmelters en complete spaarkasten toe. Daarna was de tijd aangebroken voor het etentje en gezellig samenzijn tot in de kleine uurtjes.

Secretaris afd. Schinnen en Omstreken
P. Nijsten.

AFD. GRONINGEN

Op 28 april: excursie naar bijtuinen Afdeling Assen. Vertrek om 13.45 uur van Verl. Hereweg 167-2.

Op 10 mei: Drachtplantenexcursie, om 19.00 uur. Startpunt Verl. Hereweg 167-2.

Honingslinter is nu te verkrijgen bij de heer Harts-
sema. Wel even bellen. Tel. 050 - 41 65 12.

de secretaris
Piet Kamstra

AFD. ROTTERDAM

De jaarlijkse alg. leden vergadering van de afd. Rotterdam was in zoverre van belang dat er drie nieuwe bestuursleden, waaronder de voorzitter, gekozen moesten worden.

De opkomst van de leden was zeer goed. Het normale huishoudelijke gedeelte verliep vlot. Het jaarverslag van sekretaris, penningmeester, kascontrole comm. en reis comm. is door de vergadering goedgekeurd.

Hierna kwam de bestuursverkiezing aan de orde. Er waren vier bestuursleden onder wie de voorzitter, welke zich om diverse redenen terug trokken uit het bestuur.

Daar het bestuur uit 6 leden bestond werd besloten om dit terug te brengen naar 5 leden. Hierdoor moesten er 3 nieuwe leden gekozen worden.

Voor de functie van voorzitter stelden zich 2 leden kandidaat t.w. dhr. G. v. Hussen en dhr. H. Ockeloen. Bij stemming werden 39 geldige stemmen uitgebracht waarvan 22 stemmen voor dhr. H. Ockeloen en 17 stemmen voor dhr. G. v. Hussen. Hiermede is dhr. H. Ockeloen gekozen tot voorzitter van de afd. Rotterdam.

Voor de overige vacante plaatsen in het bestuur stelden zich 3 leden kandidaat t.w. Dhrn. H. M. Tiggelaar, U. Kooijmans en C. v. Zwol. Er werden voor deze stemming 67 geldige stemmen uitgebracht verdeeld als volgt: dhr. Kooijmans 32 stemmen, dhr. Tiggelaar 25 stemmen en dhr. v. Zwol 10 stemmen. Het bestuur heeft nu de volgende 5 leden: Dhrn. H. Ockeloen, J. Tuin, T. Toen, H. M. Tiggelaar en U. Kooijmans.

Na de pauze is de avond besloten met een loterij en de vertoning van twee bijenfilms.

Hier wil ik het volgende toevoegen: Het nieuwe bestuur is op 1 februari in eerste vergadering bijeen geweest. Als eerste en voornaamste agenda punt stond de samenstelling en taakverdeling in het nieuwe bestuur.

Het nieuwe bestuur ziet er als volgt uit: In functie gekozen als voorzitter: dhr. H. Ockeloen, Jacob Marisplein 4, 3055 BK Rotterdam. Sekretaris: J. Tuin,

Ottergracht 20, 3064 LN Rotterdam. Penningmeester: H. M. Tiggelaar, Bilderdijkstraat 69, 2941 GG Lekkerkerk. 2e Voorzitter en inkoop: T. Toen, van Lumeystraat 8, 3262 EP Oud-Beijerland. 2e Sekretaris en redactie: U. Kooijmans, Kubbestraat 109, 3173 GE Poortugaal.

U. Kooijmans.

AFD. BOMMELERWAARD

Afdeling Bommelerwaard hield op 12 februari haar algemene ledenvergadering. Uit het jaarverslag kon worden opgemaakt, dat het verstreken seizoen voor de imkers die zich op honingooft hadden toegelegd bijzonder slecht was. De afdeling als zodanig kan niettemin toch op een redelijk actief en vruchtbaar jaar terugzien. De cursussen voor beginners en gevorderden leverden 35 geslaagden op.

Op de braderie te Sleeuwijk en Zaltbommel bleven we niet onopgemerkt. Een contactavond met een lezing door onze bioloog Velthuis kon goed geslaagd worden genoemd. Een nieuwe cursus gevorderden begon op 1 november. Een cursus voor beginners en een cursus strovlechten zijn in voorbereiding of inmiddels begonnen. Het aantal leden steeg tot 60. Na de pauze werd een avond verzorgd door Hans Thielen uit Roosendaal die zijn zelf opgenomen film "De bijen uit en thuis" vertoonde.

Deze zeer mooie kleurenfilm, is voor een belangrijk deel gericht op het imkeren in de praktijk. Voor de beginnende bijenhouder en allen die in het leven van onze bijen belangstelling hebben, een zeer aan te bevelen rolprent. Met een woord van dank aan alle aanwezigen, werd deze goed bezochte en voor velen leerzame bijeenkomst gesloten.

De secretaris.

IN MEMORIAM

Op 15 januari j.l. ging van ons heen ons trouw lid de Heer

MINNE DE VRIES

op de leeftijd van 59 jaar.

Met hem is weer een groot bijen- en vogel-liefhebber heen gegaan.

Namens de afd. Jubbega en Omstreken,
Secr. Tj. van Dam.

Op 2 maart is overleden ons zeer gewaardeerd lid de heer

G. AARDEMA

op de leeftijd van 73 jaar.

Wij zullen hem blijven gedenken als een zeer kundig imker, met grote liefde voor de bijen. Wij hebben in hem een kundig en behulpzaam imker verloren. Onze deelneming gaat uit naar zijn vrouw en kinderen.

Afdeling De Wouden e.o.

Op 15 februari 1979 overleed op 62-jarige leeftijd ons gewaardeerd bestuurslid de heer

M. J. HESEMANS

Ons medeleven gaat uit naar zijn familie die wij alle sterkte toewensen met dit grote verlies.

Bestuur en leden
afd. Baarn.

Geld is vaak niet het enige probleem.

Wij helpen.

Geld werpt vragen op.
Vragen over sparen, lenen, beleggen, hypotheken...

De ABN is ervoor om die vragen te beantwoorden. Om u te adviseren. Over geld net zo goed als over verzekeringen en vakanties. Vragen staat vrij bij de ABN. Komt u daarom eens praten.

ABN Bank

Is het U ook opgevallen dat onze winkel veel te klein werd, dat een groot deel van onze artikelen niet in de winkel te vinden was?

Daar moest nodig iets aan veranderen!

Wij hebben de winkel dan ook drastisch uitgebreid waardoor vanaf de Alg. Vergadering ons hele assortiment, inclusief kasten, slingers e.d. opgesteld staat in onze gemoderniseerde verkoopruimte.

Bovendien zult U gemerkt hebben dat in de prijslijst weer een groot aantal nieuwe artikelen zijn opgenomen allen voorzien van *

Het is dus zeer de moeite waard binnenkort een bezoek aan het Bijenhuis te brengen. U bent van harte welkom ! ! ! !

Om de uitbreiding van onze winkel een feestelijk tintje te geven: BIJ AANKOOP VAN 1 KG. TABAK à f 4,50 krijgt U een transparante sticker "DE BLIJE BIJ" kado.

Wij hebben de zomer in het hoofd, U ook?

Wij hebben de honingbussen voorzien van een zomerse bloemenpracht in vier kleuren. Eigenlijk zou U ze eerst zelf moeten zien.

Werken Uw bijen ook al met de beste kunstraat (gegoten) die in Nederland gemaakt wordt?

BIJENHUIS-WAGENINGEN

GEOPEND iedere werkdag van 8.00 — 12.00 uur en van 13.30 — 17.00 uur.
's-Zaterdags van 9.00 — 12.30 uur.

GRINTWEG 273

Algemene Bank Nederland Wageningen
rekeningnr. 53.90.42.900

Postgiro 823276
(Bijenhuis)

Telefoon 08370 - 1 28 63